
**ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО ОТ
ДЕЙНОСТТА НА ТП ДЪРЖАВНО
ГОРСКО СТОПАНСТВО
„МОМЧИЛГРАД”**

Оценката е изготвена с подкрепата на WWF България

София, декември 2019 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ.....	3
1. ВЪВЕДЕНИЕ	5
1.1 НЕОБХОДИМОСТ ОТ ПРОУЧВАНЕТО, ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ.....	5
1.2. ИЗПОЛЗВАН ПОДХОД И МЕТОДОЛОГИЯ	7
2. ОЦЕНКА	10
2.1 ОБЩА СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА ХАРАКТЕРИСТИКА НА РЕГИОНА	10
2.2 МЯСТО НА ГОРСКОТО СТОПАНСТВО В МЕСТНОТО РАЗВИТИЕ	14
2.3 ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДГС И УПРАВЛЕНИЕ НА ТЕРИТОРИЯТА	16
2.4 ЗАИНТЕРЕСОВАНИ СТРАНИ.....	18
2.5 КУЛТУРНИ ОСОБЕНОСТИ НА ЗАСЕГНАТИТЕ/ ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ ЛИЦА И ГРУПИ, КОИТО ДА СЕ ВЗЕМАТ ПРЕДВИД ПРИ ВЗАИМОДЕЙСТВИЕТО С ТЯХ.....	26
2.6 ПРАВА НА МЕСТНИТЕ ОБЩНОСТИ (законови и традиционни) И ЗАСЕГНАТИТЕ СТРАНИ ВЪВ ВРЪЗКА С ДЕЙНОСТТА НА ДГС	29
2.7 ОБХВАТ НА ДЕЙНОСТИТЕ И СФЕРИ НА СОЦИАЛНО ВЪЗДЕЙСТВИЕ	30
2.7.1 Достъп до гората.....	30
2.7.2 Зачитане на другите форми на собственост и подкрепа за недържавните горовладелци	30
2.7.3. Дърводобив. Възлагане на дейностите по дърводобив и отношения с дърводобивните фирми.....	31
2.7.4. Дърва за огрев. Осигуряване на нуждите на местното население.....	32
2.7.5 Достъп и ползване на недървесни горски ресурси	33
2.7.6. Възпроизводство на горите	37
2.7.7 Опазване на горите.....	38
2.7.8 Опазване на водите.....	39

2.7.9. Опазване на биоразнообразието	39
2.7.10 Опазване на местата от значение за туризма и местата с културна и естетическа стойност за местната общност	41
2.7.11. Осигуряване на поминък	43
2.7.12 Комуникация и достъп до информация	44
2.7.13 Подкрепа за местното социално и икономическо развитие.....	46
2.8 ИЗВОДИ ОТ ОЦЕНКАТА И СПЕЦИФИЧНИ ПРЕПОРЪКИ	47
2.8.1. Изводи	47
2.8.2. Специфични препоръки по сфери на въздействие.....	48
2.9. ОБЩИ МЕРКИ СЪГЛАСНО ИЗИСКВАНИЯТА НА НАЦИОНАЛНИЯ СТАНДАРТ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ НА НЕГАТИВНИ ВЪЗДЕЙСТВИЯ ОТ ДЕЙНОСТТА НА ДГС	55
2.9.1 ИНФОРМИРАНА НА И ПРОВЕЖДАНЕ НА КОНСУЛТАЦИИ СЪС ЗАСЕГНАТИТЕ/ ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ.....	55
2.9.2 СРЕДСТВА И НАЧИНИ ЗА КОМУНИКАЦИЯ СЪОБРАЗЕНИ С КУЛТУРНИТЕ ОСОБЕНОСТИ НА ЗАСЕГНАТИТЕ/ ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ.....	65
2.9.3 МЕХАНИЗЪМ ЗА РАЗРЕШАВАНЕ НА СПОРОВЕ	66
3. АКТУАЛИЗАЦИЯ НА СОЦИАЛНАТА ОЦЕНКА	67
3.1 АКТУАЛИЗИРАНЕ НА СПИСЪКА НА ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ/ ЗАСЕГНАТИТЕ СТРАНИ	67
3.2 АКТУАЛИЗАЦИЯ НА СОЦИАЛНАТА ОЦЕНКА.....	68

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

ВиК	Водоснабдяване и канализация
ГВКС	Гори с висока консервационна стойност
ГФ	Горски фонд
ДГС	Държавно горско стопанство
ДЛС	Държавно ловно стопанство
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗГ	Закон за горите
ЗЗТ	Закон за защитените територии
ИАГ	Изпълнителна агенция по горите
ЛРД	Ловнорибарско дружество
МВР	Министерство на вътрешните работи
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
НПО	Неправителствена организация
НСИ	Национален статистически институт
ОПР	Общински план за развитие
ОВ	Оценка на въздействието от дейността на ДГС (социална оценка)
РДГ	Регионална дирекция по горите
РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите
ТП	Териториално поделение
ЮЦДП	Южноцентрално държавно предприятие
г.	година
кв. км.	квадратни километра
м	метра
м.	месец
м³	кубически метра
н. в.	надморска височина
тел.	телефон
ха	хектара
WWF	World Wildlife Fund (Световен фонд за дивата природа)

РЕЧНИК НА НЯКОИ ПОНЯТИЯ, КОИТО СЕ ИЗПОЛЗВАТ В ДОКЛАДА

Заинтересована страна	Всяко лице или група лица, които проявяват интерес, или за които се знае, че имат интерес от дейността на ТП ДГС „Момчилград“ или към управляваната от него територия. Интересът им може да бъде повлиян положително или отрицателно.
Засегната страна	Всяко лице или група лица, които са повлияни или потенциално биха били повлияни от дейността на ТП ДГС „Момчилград“ (напр. местни общности, работници, собственици на съседни имоти, местни предприемачи, организации оторизирани да представляват засегнатите страни и др.).
Дълбочинно интервю	Метод за събиране на информация, при който даден проблем се изследва обстойно, в дълбочина. Търсят се мнение, отношение, оценки. Провежда се с един човек, т. нар. респондент.
Групова дискусия	Метод за събиране на информация, при който се разговаря с няколко респондента едновременно. Търси се мнение, отношение, оценки. Дава повече информация от интервюто, тъй като могат да бъдат изразени различни гледни точки по даден проблем.
Анализ на вторична информация	Метод за събиране на информация, при който се прави преглед на вече налични източници. Такива могат да бъдат доклади, документи, анализи и др.

1. ВЪВЕДЕНИЕ

1.1 НЕОБХОДИМОСТ ОТ ПРОУЧВАНЕТО, ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ

През 2019 г. ТП Държавно горско стопанство (ТП ДГС) „Момчилград“ започна процес по привеждане на управлението на горската територия държавна собственост в съответствие с международно признатите *Принципи и критерии* и *Националният стандарт за устойчиво управление на горите на България*. Цялостният процес по подготовка на ДГС за сертификация се подпомага от международната неправителствена организация WWF.

Като част от процеса е необходимо изготвянето на настоящата Оценка на въздействието от горскостопанските дейности (ОВ), наричана още „социална оценка“, както и проучване и Доклад за горите с висока консервационна стойност (ГВКС) на територията на стопанството. В управлението на ДГС Момчилград е необходимо да се въведат и редица процедури и практики, допълващи изискванията на националното законодателство и подкрепящи стремежа на *Националният стандарт за устойчиво управление на горите* за постигане на екологично уместно, социално полезно и икономически жизнеспособното управление на горите.

В таблицата по-долу са 10-те принципа на *Националният стандарт за устойчиво управление на горите*, с чиито изисквания стопанството трябва да хармонизира управлението си. Подробният списък с индикаторите на *Националният стандарт за устойчиво управление на горите*, адаптирани за местните условия, е публикуван в *Националният стандарт за устойчиво управление на горите на България*.

10-те принципа за сертификация по системата на *Националният стандарт за устойчиво управление на горите на България* :

- 1. Прилагане на законодателството** - спазва се националното законодателство, както и международните договори, конвенции и споразумения, които страната е подписала.
- 2. Права на работниците и условия на труд** – поддържа се и/ или се подобрява социалното и икономическото благосъстояние на работниците.
- 3. Права на коренното население** (неприложим за България).
- 4. Обществени отношения** – осигуряване на принос за поддържането и

насърчаването на социалното и икономическо благополучие на местните общности.

5. **Ползи от гората** - горскостопанските дейности осигуряват ефективното използване на целия спектър от продукти и услуги от горите, с което се поддържа и подобрява дългосрочната икономическа стабилност и широк кръг от екологични и социални ползи.
6. **Екологични стойности и въздействия** – осигурено е поддържане, опазване и/или възстановяване на екосистемните услуги и екологичните стойности и не се допускат отрицателни екологични въздействия.
7. **Управленско планиране** – налице са и се прилагат Планиращи документи, служещи за насочване работата на персонала, информиране на засегнатите и заинтересованите страни и обосноваване на управленските решения.
8. **Мониторинг и оценка** - извършва се мониторинг на напредъка за постигане на целите на управление, въздействията от горскостопанските дейности и състоянието на гората.
9. **Високи конзервационни стойности** – поддържат се и/или се подобряват високите конзервационни стойности в горите.
10. **Осъществяване на горскостопанските дейности** – дейностите в обхвата на сертификация, са планирани и изпълнени в съгласие с икономическите, екологичните и социални политики на Организацията и в съответствие с Принципите и Критериите на *Националния стандарт за устойчиво управление на горите на България*.

Съгласно изискванията на Принцип 4 (Индикатор 4.5.1), от Националния стандарт за устойчиво управление на горите на България, ДГС следва да прилага система за Оценка на въздействието, съответстваща на мащаба и интензивността на горскостопанските мероприятия, при която се:

- идентифицират засегнатите групи;
- провеждат консултации с представители на засегнатите групи по начин съобразен с културните им особености;
- идентифицират основните негативни социални, екологични и икономически въздействия от горскостопанските дейности върху тези групи.

Наред с това, ДГС следва да разработи и приложи мерки за предотвратяване и намаляване на негативните въздействия от горскостопанските дейности, които мерки са разработени чрез ангажиране на местните общности.

За да се отговори на тези изисквания, през лятото на 2019 г. бе иницирано разработването на настоящето проучване.

За постигне изискванията и на Индикатор 4.5.2 на Националния стандарт за устойчиво управление на горите на България, ДГС следва да обсъди резултатите и мерките в настоящето проучване със засегнатите и заинтересованите страни. Това би могло да се случи чрез подходяща кореспонденция, на първата годишна среща със засегнатите и заинтересованите страни (виж. Глава 2.9.1.2 от настоящия документ) или на друга специално организирана за целта среща.

1.2. ИЗПОЛЗВАН ПОДХОД И МЕТОДОЛОГИЯ

За изпълнение на така формулираните цели и задачи бяха използвани методология и подход, базирани на:

- Преглед и анализ на налична информация и документи.
- Контакти и консултативни срещи със служители на ДГС „Момчилград“.
- Посещение на място, дълбочинни интервюта и групови дискусии с представители на местните заинтересовани страни.

Основните сфери на интерес на ОВ са дефинирани съгласно *Принципи и критерии за управление на горите на Националния стандарт за устойчиво управление на горите на България*. Това наложи при провеждане на ОВ да се използват основно качествени методи за събиране на информация:

- консултативни срещи;
- дълбочинни интервюта (чрез срещи и по телефона);
- групови дискусии;
- наблюдение.

Целевите групи са дефинирани съобразно целите и задачите на ОВ. Определянето им включва два етапа – а) предварителен етап на базата на експертна оценка и б) прецизиране на групите

след проведените разговори с ръководството на ДГС. Като цяло са включени следните основни целеви групи:

- ръководството и работещите в ДГС „Момчилград“;
- представители на държавни институции, имащи законови правомощия по осъществяването на контрол на ДГС и територията управлявана от ДГС;
- кметове и представители на общинските администрации на общините, на чиято територия е разположено ДГС;
- представители на местното население и горовладелци;
- представители на местния бизнес, свързан с използването на горските ресурси;
- представители на местни организации и асоциации.

Реализацията на ОВ се проведе в периода май – декември 2019 г. и включи:

- Преглед и вторичен анализ на предоставената документация – направен бе преглед на действащия Горскостопански план на ДГС „Момчилград“, Части от Доклад „Гори с висока консервационна стойност на територията на ТП ДГС „Момчилград“, Общинските планове за развитие на общините Момчилград и Джебел за периода 2014-2020 г., на Националния стандарт за устойчиво управление на горите на България, приложенията и процедурите към Националния стандарт за устойчиво управление на горите на България, интернет страници със съдържание, релевантно на целите и задачите на заданието и др.
- Комуникация с ръководството на ДГС „Момчилград“: Контакт със стопанството бе осъществен по телефон и ел. поща с организационна цел и с цел получаване на допълнителна информация необходима за ОВ. Бяха проведени и срещи със служители на ДГС.
- Провеждане на срещи и интервюта със засегнати/заинтересовани страни: Бяха проведени интервюта по телефон, индивидуални срещи и групови дискусии.
- Изготвяне на доклад от ОВ - Събраната информация бе обобщена и анализирана с оглед експертно установяване на всички дейности в техния пълен обем и интензивност и тяхното позитивно и/или негативно въздействие и направата на оценка до колко ДГС подпомага/ограничава пряката комуникация с местното население и въвличане на местните хора в процесите по планиране на горскостопанските дейности. На тази основа

са формулирани мерки за предотвратяване на негативните ефекти от дейността на ДГС и е предложен механизъм за редовен контакт със заинтересованите/ засегнатите групи.

2. ОЦЕНКА

2.1 ОБЩА СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА ХАРАКТЕРИСТИКА НА РЕГИОНА

ДГС "Момчилград" се намира в Област Кърджали, на територията на две общини със съответните землищата в тях – Община Момчилград и Община Джебел.

Община Момчилград

Общата площ на общината е около 360 km². Това я нарежда на четвърто място сред седемте общини в област Кърджали. Площта на общината е около 11 % от територията на областта.

Релеф: Релефът на община Момчилград е предимно ниско планински и хълмист. Над 90% от територията на общината се заема от рида Стръмни рид в Източни Родопи. Най-висока точка на общината е едноименният връх Стръмни рид (960 m), разположен западно от село Ралица. Водното огледало на язовир „Студен кладенец“ е и най-ниската точка на общината – 225 m н.в. (кота преливник). Около 10% от територията на общината, в западната ѝ част са заети от долината на река Върбица, която в района на общинския център град Момчилград образува голямо долинно разширение.

Населени места: Селищната мрежа на Община Момчилград включва 49 населени места: гр. Момчилград, с. Ауста, с. Багрянка, с. Балабаново, с. Биволяне, с. Врело, с. Върхари, с. Горско дюлево, с. Груево, с. Гургулица, с. Девинци, с. Джелепско, с. Друмче, с. Загорско, с. Звездел, с. Каменец, с. Карамфил, с. Конче, с. Кос, с. Кременец, с. Лале, с. Летовник, с. Манчево, с. Момина сълза, с. Нановица, с. Неофит Бозвелиево, с. Обичник, с. Пазарци, с. Пиявец, с. Плешинци, с. Постник, с. Прогрес, с. Птичар, с. Равен, с. Ралица, с. Садовица, с. Свобода, с. Седефче, с. Седлари, с. Сенце, с. Синделци, с. Соколино, с. Сярци, с. Татул, с. Чайка, с. Чобанка, с. Чомаково, с. Чуково, с. Юнаци.

Население: Към 15.03.2015 година броят на жителите с постоянен адрес в община Момчилград е 17 524 души.

Момчилград е с население около 7800 души, което означава, че около половината от населението на общината е концентрирано в общинския център. Второто по големина населено място е с. Груево с около 700 души, следвано от с. Звездел и с. Нановица с около 500 души (по данни от 2011 г.). Повечето населени места в общината са с население под 200 души, а през 2011 г. две от селищата са без регистрирано постоянно население – с. Юнаци и с. Сярци.

Заетост и водещи отрасли в икономиката: Равнището на безработица в община Момчилград през 2012г. е 14,2%. Тази стойност е била над средната за страната (11,1%), но по-ниска от тази за област Кърджали (15,1 %). Броят на заетите в общината е бил 5276 души, а на безработните 1285.

В секторен план, с водещо значение за икономиката на общината са тютюнопроизводството и **преработващата промишленост**. С най-голямо значение за развитието на промишлеността в общината са подсекторите текстилна и хранително-вкусова промишленост. Преработвателните предприятия ползват като суровини продуктите от селското стопанство, а леката промишленост – предимно текстилни суровини от внос или произвеждани извън региона. В подсекторите текстилна и хранително-вкусова промишленост са наети близо 90% от наетите в промишлеността лица, като само в текстилната (в т.ч и шивашката) промишленост са ангажирани близо 60%, основно женска заетост. **Селското стопанство** се нарежда на второ място като отрасъл, осигуряващ заетост в общината. Според данни от ОПР 2 734 домакинства в община Момчилград се занимават с животновъдство. Това са близо 80% от домакинствата, които развиват селскостопанска дейност. В общината се отглеждат характерните за областта животни – говеда (в т.ч. крави), птици, кози, овце и пчелни семейства. Животните се отглеждат в семейни стопанства (5-7 животни), няма големи ферми. Над 50% от селскостопанския фонд на общината е представен от пасища и мери, докато обработваемата земя на територията на община Момчилград представлява близо 40%. Растениевъдството е представено главно от тютюнопроизводството. В последните години на малки площи се отглежда пшеница и ечемик. За лични нужди се отглеждат боб, картофи и други зеленчуци.

Гори и защитени територии: Малко над 50% от територията на общината е покрита от гори, като основните видове са дъб, бук и габър.

На територията на общината се срещат редица редки и застрашени растителни видове, някои от тях вписани в Червената книга на България – румелийско подрумиче, родопски силивряк, азиатска каменоломка, сбита поветица, френска жълтица, южно подрумиче и др. Забележителни редки представители на фауната са белоглавия лешояд, египетския лешояд и соколът скитник.

Около 45 % от територията на община Момчилград е заета от територии защитени в рамките на екологичната мрежа НАТУРА 2000 по смисъла на Закона за биологичното разнообразие.

По смисъла на Закона за защитените територии в рамките на общината са обявени 2 защитени територии, които са с малка площ. Това са **Поддържан резерват „Боровец”** и **ПЗ „Вкаменената гора“**. Защитените територии се стопанисват съответно от РИОСВ Хасково и

ДГС Момчилград. Резерват „Боровец“ е с площ от 36 хектара и средна надморска височина 400 м. Това е горски черборов резерват и представлява най-източното естествено черборово насаждение у нас. Резерватът „Боровец“ е с ясно очертани две формации – черен бор и вергилиев дъб. Средната възраст на боровите дървета е 130 г., а на най-старите 180. Вкаменената гора обхваща площ от 7.3 хектара. Това е единствената в света каменна гора, в която дърветата са останали прави както преди милиони години. Друга интересна забележителност е **естественото находище на водни лилии**, разположено в землището на с. Летовник.

Община Джебел

Община Джебел е най-малката сред седемте общини на област Кърджали с площ около 230 km². Това е 7,14% от територията на областта.

Релеф: Релефът на община Джебел е ниско планински и хълмист. Общината се намира изцяло в пределите Източните Родопи, където средната надморска височина е 330 m. Цялата територия на общината е заета от две от източните разклонения на източнородопския рид Жълти дял с максимална височина от 1044 m. Най-ниската точка в общината е 246 m в коритото на Дива река, северно от с. Софийци. Общинският център гр. Джебел е разположен в долиното разширение на Джебелска река.

Населени места: Селищната мрежа на Община Джебел включва 47 населени места: гр. Джебел и селата: Албанци, Брежана, Великденче, Воденичарско, Вълкович, Генерал Гешево, Добринци, Душинково, Жельдово, Жълтика, Жълти рид, Илийско, Казаците, Каменяне, Козица, Контил, Купците, Лебед, Мишевско, Мрежичко, Овчево, Папрат, Плазище, Подвръх, Полянец, Поточе, Припек, Ридино, Рогозари, Рогозче, Рожденско, Рът, Сипец, Скалина, Слънчоглед, Софийци, Телчарка, Търновци, Тютюнче, Устрен, Цвятово, Църквица, Чакалци, Череша, Щерна, Ямино.

Население: Населението на община Джебел по данни на НСИ към 31.12.2017 година е 8253 души, с което се нарежда на последно място в област Кърджали. Разпределението на населението в община Джебел е в полза на селското население – 5 016 души (61,99%). Останалите 38% от жителите на общината живеят в гр. Джебел.

Заетост и водещи отрасли в икономиката:

Традиционно, равнището на безработица за община Джебел е значително над средните стойности за област Кърджали. За обследвания период безработицата в община Джебел е намаляла до 18.10 % (с 38 % по-малка в сравнение с 2013г.),

Най-много от заетите в общината през 2016 г. са в отрасъл „**Преработваща промишленост**” - близо 70%. На второ място се нарежда сектор „Строителство“ с около 23 % от заетите. Съответно 3 % и 4 % са работещите в секторите „Търговия“ и „Строителство“. Под 1% са заетите в туризма. Структуроопределящите предприятия на територията на община Джебел са в сферата на производство на машиностроителни изделия и дамско облекло.

Традиционният поминък на населението от община Джебел е свързан със **земеделие и животновъдство**. Земеделската земя е 76 326 дка, т.е. една трета от общата площ на общината. По начин на трайно ползване 37 300 дка са ниви, 21 003 дка са ливади, пасища и мери, а 158 дка са заети от трайни насаждения. Основните култури, които се отглеждат са: картофи, пипер, дини, домати, царевича, тютюн, фасул, пъпеша и пшеница.

Животновъдството е било добре развито в миналото, но в наши дни преобладава отглеждането на животни основно за лични нужди. Все пак, в периода от 2014 до 2017 г. е регистрирано увеличение на броя на отглежданите животни.

На територията на община Джебел през разглеждания период не се развива биологично земеделие, въпреки съществуващите благоприятни предпоставки.

Гори и защитени територии:

Общата площ на горския фонд в община Джебел е 143 484 дка. От гори са заети 125 753 дка, а останалите 4 892 дка са пасища. Преобладаващият видов състав на горите се състои от зимен дъб, блатун, космат дъб и келяв габър. Естествените гори са с издънков произход.

На територията на общината в горски фонд се намират няколко защитени природни обекта.

Резерват „Калето“, опазващ специфични скални образувания, се простира върху 224 дка в землището на с. Устрен. В рамките на резервата се намира средновековната крепост "Устра".

Резерват „Чамлъка“ е с площ едва 30 дка. Разположен е в близост до природния феномен „Счупената планина“ в землището на с. Воденичарско. Резерватът е създаден с цел съхраняване на естествената гора от черен бор - реликтен остатък от старата растителност в района.

Природната забележителност „Счупената планина“ представлява интересен геоложки феномен, формиран в края на XIX век. Представлява висок, прекъснат през средата хълм, вляво от пътя за с. Воденичарско, малко преди началото на резерват „Чамлъка“. Лявата част на хълма е отместена и потънала спрямо дясната на разстояние около 600 м. Разликата във височината е около 80 м. Счупването е резултат от тектонско отместване.

Интерес представляват и вековните дървета на територията на община Джебел, обявени за защитени от Закона за защита на природата (без обявена защитна територия около тях). **Вековните дървета** са: Летен дъб на 300 г в училището на с. Телчарка, Цер на 350 г. в гробището на с. Плазище, Летен дъб на 350 г. в местността “ Ескимезар “ с. Мишевско.

2.2 МЯСТО НА ГОРСКОТО СТОПАНСТВО В МЕСТНОТО РАЗВИТИЕ

Община Момчилград

Въпреки, че горският фонд обхваща 178 994 дка., т.е. над 50% от територията на общината, в настоящия ОПР на Община Момчилград не се отделя специално място на горите и горското стопанство в стратегическите цели и приоритети за развитие.

Около 66 % от залесената площ са естествени насаждения, от които широколистните са 65,4%. Общата леситост е 31,2%. 62% от горите са с основно дървопроизводителни и средообразуващи функции, останалите 37,9% са защитни и рекреационни гори.

В ОПР е отбелязано, че районът е рисков по отношение на свлачищата. Ерозионните процеси като цяло представляват проблем за общината и целия район на Източни Родопи. В този смисъл преди години са правени широкомащабни залесявания, но през последните години няма данни за по-сериозна активност в тази посока.

Едва 1,2% от горския фонд е частна собственост. Основния дървесен състав е от дъб, бук, габър. Според ОПР: *„Това определя слабият принос на съответните икономически дейности към развитието на общината.“*

Въпреки това, значителна част от населението на общината разчита на дърва за огрев. Не могат да се отрекат и ключовите функции на гората по отношение на формирането на микроклимата, чистотата на въздуха, спецификата и естетиката на ландшафта, водоохранните и противоерозионни функции, съхранението на биологично разнообразие, възможностите за събиране на билки, гъби и горски плодове, както и възможностите за туризъм и рекреация. Част от населението на общината също така използва горски пасища за отглеждане на добитък, както и територии за поставяне на пчелини.

В този смисъл гората и горскостопанските дейности са от ключово значение за местната общност и следва да се отчетат съответните въздействия.

Община Джебел

В актуализирания ОПР на Община Джебел (за периода 2007 – 2016 г.) наличието на голям горски фонд в общината се отчита като силна страна. Това обаче е потенциал, който предстои да бъде развиван.

Общата площ на горския фонд в община Джебел е 143 484 дка, от които 125 753 дка са заети от гори, а площта на горските пасища е 4 892 дка. Широколистните масиви са с издънков характер и са съставени от типичните за района видове, като зимен дъб, благун, космат дъб, келяв габър и др. В района са залесени големи площи с иглолистни култури – черен и бял бор. По поречието на Джебелска река са създадени и тополови култури. Най-масовите залесявания в ГС „Джебел“ на ДГС Момчилград са извършвани в периода 1960-1970 г. Залесяванията са извършвани комбинирано с различни противоерозионни технически мероприятия - баражи, каменни прагове, биоплетове.

Както и в съседните общини голяма част от населението на община Джебел разчита на дърва за огрев от местните масиви. Горските площи на територията на община Джебел са от помощ за развитие на животновъдството чрез разрешената за паша площ от горския фонд. Добивът от горски плодове, билки и диворастващи гъби осигурява допълнителни приходи за местното население.

Въпреки това, според изводите в ОПР горското стопанство все още играе твърде малка роля във формирането на икономическите показатели на общината. Един от важните изводи в ОПР гласи: *„Значителният горски фонд в общината не се използва пълноценно на този етап. Основният дял от добиваната дървесина са дърва за огрев. Следва да се проучат възможностите за разнообразяване и дообогатяване на икономическите дейности, свързани със стопанисването на горския фонд.“*

ОПР отчита необходимостта да се създадат предпоставки за развитие на туризма в общината, съобразно съществуващите ресурси. Споменатите в ОПР потенциално успешни форми на туризъм са: познавателен, културен, селски, еко, планински, вело, риболовен. Голяма част тези разнообразни форми на туризъм е обвързана с горите и горското стопанство. Прави впечатление, че ОПР отчита и необходимостта заедно с развитието на съответната туристическа инфраструктура, да се гарантира опазването на всички ценни природни и антропогенни дадености в територията - защитени територии, биологично разнообразие, характерен ландшафт, недвижимо културно наследство и др.

Тук трябва да се отбележи, че в Програмата за реализация на Общинския план за развитие на община Джебел за периода 2014-2020, е предвидено изграждане на високотехнологична система за пасивно пожаронаблюдение с цел намаляване на опасността от горски пожари.

Визията на Община Джебел за бъдещо желано състояние, също говори за евентуално по-интензивно, но устойчиво използване на природните ресурси на общината, в т.ч. на горите. Визията на Община Джебел гласи: *„Община Джебел – място за добър живот сред съхранена природа и богато културно-историческо наследство на основата на модерна промишленост щадяща околната среда, биологично земеделие и туризъм“.*

Въпреки че горите все още не се използват оптимално с оглед икономическото развитие на общината, те имат редица други важни функции, които гарантират качеството на живот на местното население и формират големия потенциал, отчетен в ОПР. Както и в съседните общини, горите имат важни функции по отношение на формирането на микроклимата, естетиката на ландшафта, чистотата на въздуха, опазването на биоразнообразието, формирането и съхраняването на водните ресурси, ограничаването на ерозията и др.

2.3 ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДГС И УПРАВЛЕНИЕ НА ТЕРИТОРИЯТА

Общата площ на ДГС Момчилград е 31303 дка. Разпределението на площта по видове собственост към 2018 г. е както следва:

Наименование	ГСУ Момчилград дка	ГСУ Джебел дка	Общо дка
Държавни горски територии	17510	13793	31303
Гори в земеделски територии			
- в.ч Държавни горски територии	247	96	344
- в.ч Общински горски територии	863	995	1857
- в.ч Горски територии на физически лица	34	69	103
Общо Гори в земеделски територии	1144	1160	2304
Общински горски територии	70	7	77
Горски територии на физически лица	247	535	782
Гори на МОСВ	36	5	41
Общо Горски територии	19007	15500	34507

Стопанството се намира на територията на Кърджалийска област. То е получило името си от гр. Момчилград, който е и седалище на стопанството. На север стопанството граничи с ДЛС “Женда”, на изток с ДГС “Крумовград”, на юг с ДГС “Кирково”, на запад с ДГС “Златоград” и на северозапад ДГС „Ардино”.

ДГС Момчилград е разположено предимно в западната част на Източните Родопи. Обхваща части от водосборните басейни на реките: Върбица, Нановица, Джебелска и части от водосборния басейн на р. Неделинска. Територията на стопанството в геоморфоложко отношение е много разнообразна и се характеризира със силно изразена разчлененост с неголеми превишения, което обуславя хълмисто-предпланински и равнинно-хълмисти релефи. Характерни са острите била и дълбоки долове, стръмните и каменливи склонове, което обуславя силно пресечен терен и добре развита хидрографска мрежа. Разнообразието на релефа, почвените характеристики и климатът обуславят значително биологично разнообразие. Горските екосистеми в района са ценни в икономически, екологичен и социален аспект, тъй като поддържат богат растителен и животински свят и имат важни водорегулиращи, противоерозионни, рекреационни и естетически функции.

В ДГС Момчилград преобладават културите от бял и черен бор, издънкови гори от дъб и гори от келяв габър. На територията на стопанството се срещат също гори от бук, бреза, обикновен габър обикновен кестен, естествени гори от трепетлика, естествени крайречни гори, тополови плантации, гори от акация, орехови култури и др.

В района на ДГС “Момчилград се намират следните защитени територии:

- Резерват “Боровец” – обявен със Заповед № 2245/30.12.1956 год.на МГГП;
- Природна забележителност “Вкаменената гора” – обявена със заповед № 707/09.03.1970 год. на МГГП.
- Защитена местност “Равен” – обявена със заповед № РД – 427/18.06.2007 год. на МОСВ.
- Резерват “Чамлъка” – обявен със Заповед № 2245/30.12.1956 год.на МГГП;
- Природна забележителност “Калето” – обявена със заповед № 1799/30.06.1972 год. на МГГП.
- Защитена местност “Вековни борове” – обявена със заповед № РД – 427/18.06.2007 год. на МОСВ

Държавно горско стопанство “Момчилград” е териториално подразделение на Южноцентрално Държавно Предприятие – Смолян. В административно отношение ДГС “Момчилград” се числи към Регионална дирекция по горите гр. Кърджали.

Съгласно Закона за горите (ЗГ), основният предмет на дейност на ДГС включва:

- изпълнение на горскостопанския план в т.ч. добив на дървесина, възпроизводство на горите и др.;
- изпълнение на поддържащи и/или възстановителни дейности в горските територии, предвидени в плановете за управление на защитени територии;
- организиране и провеждане на мероприятия по защита на горските територии;
- организиране и провеждане на противоерозионни мероприятия;
- поддържане разнообразието на екосистемите и опазване на биологичното разнообразие в тях;
- организиране и възлагане на проектирането и строителството в горите и земите в горските територии;
- създаване на нови гори върху земеделски територии;
- опазване на горските територии;
- превенция и мероприятия за защита на горските територии от пожари;
- отглеждане на млади насаждения и култури без материален добив и кастрене;
- маркиране на насаждения и дървета за сеч;
- добив на дървесина, повредена от абиотични и биотични фактори и въздействия
- предоставяне и извършване на обществени услуги.

Макар и поделение на ЮЦДП, ДГС „Момчилград“ може да сключва от свое име, за своя сметка и на своя отговорност търговски и други договори в рамките на предоставените им правомощия; води свое собствено счетоводство; разполага със свои банкови сметки и печат; води от свое име и за своя сметка съдебни и арбитражни дела; разчита се самостоятелно с общинските бюджети във връзка със заплащане на местни данъци и такси. ДГС е работодател по смисъла на Кодекса на труда.

2.4 ЗАИНТЕРЕСОВАНИ СТРАНИ

При проучването бяха идентифицирани следните заинтересовани страни/ групи:

Заинтересована група	Представители	Взаимовръзки на представителите на заинтересованата група с ДГС	Степен на социално въздействие на дейностите на ДГС произтичащи от взаимовръзката със заинтересованата страна (високо-средно-ниско)	Сфери с най-голямо социално въздействие от дейността на ДГС произтичащи от взаимовръзката със заинтересованата страна
Държавни институции	Изпълнителна агенция по горите Регионална дирекция по горите – Кърджали	Законови правомощия по осъществяването на контрол върху ДГС и територията управлявана от ДГС	ниско	ИАГ чрез структурите ѝ определя държавната политика по управлението на горите в т.ч. социалната и ориентираност; контролира спазването на Закона за горите; контролира разработването и изпълнението на горскостопанските планове; осигуряване на охрана на горските територии.
	Регионална инспекция по околната среда и водите – Хасково	Законови правомощия по осъществяването на контрол върху ДГС и територията управлявана от ДГС във връзка с изпълнението на екологичното законодателство.	средно	опазване на биологичното разнообразие; опазване на водите;

	Басейнова дирекция „Източнобеломорски район“	Управление на водите в Източнобеломорски район в т.ч. горската територия държавна собственост; изпълнение на разпоредбите на Закона за водите	ниско до средно	контрол на състоянието и проводимостта на речните легла в т.ч. превенция от наводнения; контрол на количеството и качеството на водите;
	Дирекция „Инспекция по труда“ - Кърджали	Спазване на трудовото законодателство	средно	спазване на правилата за безопасност на труда на горските работници; спазване на изисквания на Кодекса на труда за горските работници;
	Районно управление – Момчилград и Районно управление – Джебел към Областна дирекция на МВР - Кърджали	Извършване на оперативно-издирвателна, охранителна, контролна дейност, дейност по разследване и административнонаказателна дейност	средно до високо	контрол на незаконните дейности в горите и разследване на такива; обслужване на спешен тел. 112 в случай на инциденти в горските територии и незаконни дейности;
	Районна служба "Пожарна безопасност и защита на населението" – Момчилград	Пожарна безопасност и защита на населението	високо	превенция и борба с горските пожари;
Местно	Кметове на Общини Момчилград и	Осигуряване на базисни нужди на местното	високо	осигуряване на местното

население	Джебел, Общински администрации, кметове на населените места	население		население с дърва за огрев; паша в горите; опазване на водоизточниците за населените места; опазване на местата от значение за местните общности; опазване на местната инфраструктура;
	Физически лица жители на населените места попадащи в обхвата на ДГС	Осигуряване на горски ресурси за битови нужди	високо	осигуряване на дърва за огрев; паша; осигуряване на места за пчелини и опазване на пчелите защита на личната собственост; осигуряване на свободен достъп до горските територии за туризъм, рекреация, събиране на недървесни горски продукти за лично ползване; възможности за заетост;

Бизнес	Фирми в сферата на горското стопанство	Осъществяване на горскостопанските дейности на терен в т.ч. – дърводобив, залесяване, лесокултурни дейности, строителство и поддръжка на горски пътища; дървообработване	високо	осигуряване на равноправен достъп до дейности възлагани от ДГС и спазване на свободната конкуренция; осигуряване спазването на безопасността на труда; своевременно разплащане с подизпълнителите; осигуряване на места за паша опазване на
	Пчелари	Ползване на горски фонд и съседни територии за развитие на пчеларство	високо	осигуряване на места за пчелини и опазване на пчелите
	Предприемачи в областта на туризма	Ползване на част от горските територии за развитие на туризъм	средно	съобразяване на горскостопанските дейности с туристическите маршрути/ обекти; поддържане на туристическите маршрути в горските територии; осигуряване безопасността на туристите;

	ВиК ЕООД – Кърджали, район Момчилград и район Джебел	Поддържане на водопреносната и водопроводната мрежа в т.ч. преминаващата през горските територии; управление на санитарноохранителните зони	средно до високо	съобразяване на горскостопанските дейности със санитарноохранителните зони и опазване на източниците на питейна вода;
Недържавни собственици на гори	Община Момчилград Община Джебел	Управление на съседни територии	ниско	зачитане на правата на собственост и ползване в т.ч. при ползване/ преминаване на гори стопанисвани от общината;
	Частни горовладелци	Управление на съседни територии	ниско	зачитане на правата на собственост и ползване в т.ч. при ползване/ преминаване на гори собственост на частни лица;
Неправителствен сектор	Ловни дружинки и Ловнорибарски дружества	Лов и опазване на дивеча на територията. Извършват таксация на дивеча. Пряко за заинтересовани от стопанисване на горите (прилагани лесовъдски системи и поддържане на подходяща структура на	средно до високо	съобразяване на горскостопанските дейности по време, място и начин на провеждане с лова и опазването на дивеча;

		горите; поддържане на естествена хранителна база за дивеча; поддържане на зони за спокойствие на дивеча).		
	Екологични неправителствени организации – WWF - България Българско дружество за защита на птиците Зелени Балкани	Извършват граждански контрол по опазване на биоразнообразието на територията. Разполагат с информация за биоразнообразието на територията. Активни са в изпълнението на проекти свързани с опазване на биоразнообразието и са потенциален партньор в това отношение.	средно	опазване на биологичното разнообразие; партньорство при изпълнение на обществено значими проекти;
	Туристически дружества	Ползване на част от горските територии за развитие на туризъм	средно	съобразяване на горскостопанските дейности с туристическите маршрути/ обекти; поддържане на туристическите маршрути в горските територии;
	Пчеларски сдружения	Ползване на горски фонд и съседни територии за	високо	осигуряване на места за пчелини и опазване на

		развитие на пчеларство		пчелите своевременно уведомяване на собствениците на пчелини преди лесозащитни мероприятия
--	--	------------------------	--	--

Следва да се има предвид, че списъкът не е изчерпателен и се препоръчва текущото му актуализиране.

2.5 КУЛТУРНИ ОСОБЕНОСТИ НА ЗАСЕГНАТИТЕ/ ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ ЛИЦА И ГРУПИ, КОИТО ДА СЕ ВЗЕМАТ ПРЕДВИД ПРИ ВЗАИМОДЕЙСТВИЕТО С ТЯХ

Възрастова структура

През 2011 г., 65,7 % от населението на Община Момчилград е било в трудоспособна възраст.

По данни на от НСИ към 31.12.2017 г., населението на Община Джебел в трудоспособна възраст е 5250 души (63.61%), а лицата на 65 и повече години са 1831 души (22.19%).

Както и в по-голямата част на страната, в община Момчилград и Община Джебел има ясно изразена тенденция към застаряване на населението.

Образователна структура на населението

Данните за община Момчилград показват най-голям относителен дял на завършилите основно образование. След тях се нареждат лицата със завършено средно и начално образование. Подобно разпределение има и в област Кърджали като стойностите за дяловете на образователните категории са твърде близки. В сравнение със средните за страната те показват по-ниска степен на образование на населението. Най-големи са разликите при лицата със завършено висше образование. В община Момчилград дялът на висшистите е почти 2,5 пъти по-малък от средния за страната. В същото време дялът на лицата, попадащи в категорията никога не посещавали училище в общината е по-висок от средния за областта и страната.

Данните за Община Джебел по отношение на образователната структура са сходни с тези на Община Момчилград. По официални данни на НСИ от последното преброяване дялът на населението на община Джебел с висше образование е 7.0%, значително по-ниски от средните стойност за страната. Висок е дялът на хората, които никога не са посещавали училище – 4% и тези с незавършено начално образование – 6%.

Етнически особености

Данни за етническия състав на община Момчилград са налични в ОПР. Според преброяването на населението през 2011 г., около 85 % от населението са определили себе си, като етнически турци. Около 11 % са определили себе си като етнически българи, около 1 % процент са определили себе си като представители на ромската етническа група, а близо 3 % от населението не са конкретизирали етническата си принадлежност.

Според данните от Преброяване 2011 най-многобройната етническа общност в община Джебел е турската. Към нея са се причислили 5432 души или 74,1%. Българският етнос е втори по численост за община Джебел, с относителен дял от 17%.

Културни особености

Особеностите, с които ДГС трябва да се съобразява в комуникацията с местните общности, произтичат най-вече от наличието на отдалечени населени места със застаряващо население, както и от значителния брой хора с основно образование или без завършено образование. За тези групи хора трябва да се има предвид, че често използваните напоследък методи за комуникация – официална писмена кореспонденция, електронни средства и др. не винаги са ефективни. Методите за комуникация, вкл. думите и терминологията, които се използват, трябва да се адаптират спрямо особеностите на съответната засегната или заинтересована страна, така че да се гарантира, че е постигнато реално (а не само формално) информиране и разбиране. По-голямо внимание на тези въпроси ще бъде обърнато в главата „Комуникация и достъп до информация“.

Във връзка с местните традиции, обичаи и вярвания следва да се отчете голямото значение за местните хора на определени обекти в горите. Такива обекти са изворите и чешмите, както и малки и по-големи места за отдих и извършване на ритуали (напр. пейки, беседки, конкретни дървета, скали, поляни и пр.). ДГС следва да отчита това при планирането и осъществяването на своите дейности, за да може тези важни за местните хора места (и достъпът до тях) да бъдат запазени.

Традиционно голяма част от мъжете района практикуват лов, като се организират в ловни сдружения и дружинки. Това е особеност, която е валидна за почти всички райони в страната. Въпреки че в повечето случаи ловът не е водещ начин за осигуряване на поминък, има високата чувствителност на местните хора по отношение на възможността да ловуват. Взаимодействието между ДГС и ловните сдружения е добре регламентирано. По-специално внимание на лова ще бъде обърнато в главата „Лов и опазване на дивеча“.

Събирането на билки, гъби и горски плодове за лично ползване също е традиция и може да бъде окачествено като културна особеност на почти всички хора в България. Все пак възможността да се събират недървесни продукти от горите е от особено голямо значение за хората от селските и планински райони, в това число хората от Общините Джебел и Момчилград.

Културна особеност на почти всички хора от планинските райони в България, вкл. в разглеждания район, е очакването им да могат сами да добиват своите дърва за огрев от гората.

Тази възможност за хората принципно е регламентирана, като им се дава възможност да добият дървата си сами на по-ниска цена. От една страна тази практика противоречи на някои от изискванията на Националния стандарт за устойчиво управление на горите на България, особено що се отнася до гарантирането на безопасни условия на труд (напр. изискванията секачите да имат лицензи, подходящо защитно облекло и пр.), но от друга е едно регламентирано изключение, което е възприето именно с цел да бъде отразена социалната и културната специфика в България. При все това, съвременната реалност прави осъществяването на тази традиция все по-трудно, а и самите хора все по-рядко имат желанието, уменията и възможностите да го правят. Във всички случаи, хората от планинските райони са особено чувствителни, но и много уязвими и зависими по отношение на дървата за отопление. Това е обусловено вкл. от факта, че хората в тези райони имат много малки доходи, а положението им е допълнително утежнено от отдалечеността на домовете им от големите и по-добре устроени социални центрове.

Като цяло трябва да се отчете като особеност усещането за уязвимост и зависимост, което хората от планинските райони имат. Това усещане е исторически, географски и икономически обусловено. По-конкретно, голяма част от селата в двете разглеждани общини са отдалечени, с малко на брой и все по-застаряващо население. Това създава реални предпоставки хората да се чувстват несигурни. Тяхното уязвимо положение би могло да се използва, за да бъдат манипулирани с цел постигане на политически или други амбиции, като се използва страхът им, че няма да бъдат задоволени базовите им нужди като сигурност и топлина през зимата. Тази особеност следва винаги да се има предвид, както от ръководството на ДГС, така и от проверяващите органи, особено в светлината на изискванията на Принцип 1 (спазване на законодателството, в това число на Конституцията на Република България) и Принцип 4 (принос за социалното и икономическо благополучие на местните общности) от Националния стандарт за устойчиво управление на горите на България за отговорно управление на горите.

Културна особеност на повечето хора в България, в това число и населението в проучвания район е чувствителността им по отношение на целостта на гората. От особено значение за хората е естетическата функция на горските масиви. В допълнение, отношението на много от хората към гората е като към цялостен жив организъм или като към място с особено духовно значение за тях. Ето защо, въпреки зависимостта на хората от дървата за отопление и осъзнаването, че е необходимо да се добива дървесина за много други цели, дърводобивът се възприема в повечето случаи като нещо отрицателно. Тъй като най-видимата дейност на горските стопанства, особено

през последните години, е дърводобивът, това обуславя в голяма степен и цялостното отношение на хората към горскостопанския сектор.

2.6 ПРАВА НА МЕСТНИТЕ ОБЩНОСТИ (ЗАКОНОВИ И ТРАДИЦИОННИ) И ЗАСЕГНАТИТЕ СТРАНИ ВЪВ ВРЪЗКА С ДЕЙНОСТТА НА ДГС

Правата на местните общности в България са дефинирани и произтичат изцяло от българската Конституция и законодателство. Базовите услуги за местното население – достъп до образование, здравеопазване, социално подпомагане, комунални услуги и др. се осигуряват от общините.

“Традиционните” права, извън регламентирани (напр. правото да бъдат организирани събори и ритуали на определени места в горския фонд) следва да бъдат отчитани и уважавани от ДГС и да се гарантира на местните общности възможността да практикуват своите традиции, доколкото не се нарушава законодателството.

От (законовите) права на местното население, пряко отношение към дейността на ДГС имат следните:

- зачитане на правата на собственост;
- свободен достъп до горските територии (имайки предвид законовите ограничения описани в т. 2.7.1 по-долу) за туризъм и рекреация;
- осигуряване на дърва за огрев и битови нужди (съгласно идентифицираните нужди от Общината, след заплащане на регламентираната такса и без това да компрометира състоянието на горските ресурси);
- събиране на недървесни горски продукти (НДГП) – бесплатно за лично ползване и след заплащане на такса за комерсиални цели (без да се нарушават приложимите законови ограничения напр. за събиране на редки и защитени растения);
- лов и риболов (при наличие на разрешително за това и при спазване на другите законови ограничения);
- осигуряване на нематериални екосистемни услуги – опазване на водите, почвите и въздуха;
- осигуряване на достъп до информация за горските ресурси и горскостопанското планиране (с изключение на конфиденциалната информация);

- правото да бъдат информирани за горскостопански дейности осъществявани от ДГС, които потенциално биха засегнали тяхната собственост и други права (напр. информация за предстоящо третиране на горските територии с пестициди).....

2.7 ОБХВАТ НА ДЕЙНОСТИТЕ И СФЕРИ НА СОЦИАЛНО ВЪЗДЕЙСТВИЕ

2.7.1 ДОСТЪП ДО ГОРАТА

Съгласно разпоредбите на Закона за горите достъпът до горските територии е свободен, на собствен риск, при спазване указанията на горската администрация и собственика в случая ДГС „Момчилград“. С разрешителен режим е достъпът във връзка с провеждането на горскостопански и ловностопански дейности, както и достъпът до горските разсадници. Със заповед на Директора на РДГ – Кърджали може временно (до три месеца) да се ограничи или да забрани достъпа до определена горска територия с цел опазването и защитата на горските територии и дивеча или в интерес на здравето и безопасността на гражданите. Опасност от подобни обстоятелства възникнаха през лятото на 2019 г. във връзка с разпространението на Африканската чума по свинете.

Произтичащи от законодателството са и ограниченията за движението на товарни превозни средства и пътни превозни средства с животинска тяга освен за изпълнението на горскостопански и ловностопански дейности.

От проведените интервюта със заинтересованите страни в т.ч. общинските администрации и местните кметове, не бяха идентифицирани случаи на ограничаване на достъпа до гората извън предвидените по закон случаи. Местното население има гарантиран свободен достъп до гората във връзка със събирането на недървесни горски продукти (НДГП) за лично ползване, туризъм и рекреация.

2.7.2 ЗАЧИТАНЕ НА ДРУГИТЕ ФОРМИ НА СОБСТВЕНОСТ И ПОДКРЕПА ЗА НЕДЪРЖАВНИТЕ ГОРОВОЛАДЕЛЦИ

Съдебни спорове за територии ГФ и взаимодействие със собственици на недържавни гори

Процесът на възстановяване на горите и земите от ГФ на територията на ДГС като цяло може да се счита за приключил. Към момента на разработване на настоящата оценка не бе получена информация за текущи съдебни спорове за територии, стопанисвани от ДГС. Това е важно от

гледна точка на сертификацията, тъй като земите, за които се водят такива следва да бъдат извън обхвата на сертификата до окончателното изясняване на статута им.

На този етап не е установена информация за съществени проблеми по линията на взаимодействие на ДГС със собственици на недържавни гори.

Въздействие върху пътната инфраструктурата и имоти недържавна собственост

Известен проблем и за двете общини в обхвата на ДГС Момчилград е използването на общинска инфраструктура, най-вече пътища, за транспортирането на дървесината (от страна на подизпълнители на ДГС), тъй като са налице случаи на увреждане на тази инфраструктура. Това е наложило в някои райони на Община Джебел кметовете да издават забрани за преминаването на тежкотоварни автомобили през съответните населени места.

Като добра практика в тази сфера на въздействие може да бъде посочена ангажираността на ръководството на ДГС Момчилград за разрешаване на конфликтите с кметовете в Община Джебел. Ръководството на стопанството е инициирало съвместни срещи със засегнатите страни (кметовете и фирмите) и Областна администрация Кърджали. Като резултат е постигнато споразумение през определени пътища в Община Джебел да преминават само „соло“ автомобили (т.е. тежкотоварни автомобили без ремаркета).

Въпреки това, все още няма универсално решение или процедура, според която да се действа във всички конфликтни ситуации, свързани с дърводобива и извоза на дървесина. Препоръчително е да се инициират срещи между ДГС, двете общини и работещите в стопанството фирми подизпълнители, за да се обсъдят възможности за по-универсален механизъм за реакция в случаите на нанесени щети (вкл. върху частни имоти), който да е справедлив за всички и да гарантира навременна компенсация.

2.7.3. ДЪРВОДОБИВ. ВЪЗЛАГАНЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ ПО ДЪРВОДОБИВ И ОТНОШЕНИЯ С ДЪРВОДОБИВНИТЕ ФИРМИ

Възлагането на дейностите в горските територии в т.ч. дърводобива става по силата на специална Наредба, която най-общо следва принципите на свободната конкуренция. Към 2019 г. на територията на стопанството работят 9 фирми (седем от фирмите са от областта, една фирма е от Момчилград и една фирма е външна). По силата на Закона за горите, ДГС може да предостави до една трета от годишното си ползване на дървесина за добив или за преработване на местни фирми, ако същите отговарят на определени изисквания.

Местните фирми считат, че системата за отдаване на ползването е справедлива, процедурите са прозрачни. Интервюираните представители на местните фирми определят взаимоотношенията и комуникацията си с ДГС за добра и не споменават за значими неразрешени проблеми.

От икономическа гледна точка, предизвикателство за фирмите е изкуствено ниската цена на дървата за огрев поради социалното значение на дървата, но като цяло осъзнават необходимостта от това.

Както бе описано в предходната глава, не е напълно разрешен проблемът с разрушаването на общинската пътна мрежа при превозването на дървесина. Често камионите са претоварени, защото за фирмите не е изгодно да транспортират по-малки количества. В редица случаи това създава напрежение между фирмите и местните хора, въпреки разбирането от страна на местната общност, че фирмите доставят така необходимите дърва за огрев.

2.7.4. ДЪРВА ЗА ОГРЕВ. ОСИГУРЯВАНЕ НА НУЖДИТЕ НА МЕСТНОТО НАСЕЛЕНИЕ.

Таблицата по-долу илюстрира количествата ползвана дървесина от местно население за годините 2015 – 2018

Годишното ползване на дърва	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018
Продажби от промишлен дърводобив /м ³ / от склад	1051	1517	2186	3263
Продажби на физически лица /м ³ / на корен	2896	2896	4034	3147
Общо /м ³ /	3947	4413	6220	6410

Добивът на дървесина е най-видимата и оценяваната част от дейността на ДГС Момчилград, а поради високата степен на зависимост на местното население от дърва за огрев, тя и в бъдеще ще бъде ключова за определяне на отношението на местните хора, местните кметове и общинска администрация към ДГС.

В рамките на проучването за настоящата оценка снабдяването с дърва за огрев на местното население бе идентифицирано като проблематична тема за района. През зимата на 2018 г. хората не са били снабдени своевременно с дърва за огрев. През месец май 2019 г., когато започва проучването по оценката, все още съществува сериозно напрежение между ДГС и местното

население. Данните от проучването показват, че проблеми има и в двете общини, като в Община Момчилград конфликтът е особено обострен. Всички анкетираните лица в Община Момчилград са изразили силно негативно мнение относно нивото на комуникацията на ДГС Момчилград (и по-специално конкретни служители в ГСУ Момчилград) с местното население при осигуряването с дърва за огрев. Местните хора са на мнение, че при доставките не се спазва поредността за осигуряване с дърва за огрев от списъците предоставени от местните кметове. Мнозинството от анкетираните са на мнение, че определени служители на ДГС дискриминират местните хора на политическа основа и в допълнение определят отношението им като арогантно и създаващо напрежение. В отворените въпроси от анкетите, част от запитаните граждани са дали подробности относно конфликта и препоръки за неговото отстраняване, докато други са изразили мнение, че техният коментар би останал „глас в пустиня“.

Според ДГС, стопанството има достатъчен запас от дървесина, за да се осигури значителна част от нуждите на местното население. Данните от анкетите също сочат, че проблемите произтичат по-скоро от влошено ниво на комуникацията, което е допълнително задълбочено в обстановката на предстоящи избори през октомври 2019 г. Както и в други общини в района, и тук съществуват опасения, че зависимостта и уязвимостта на местните хора от доставките на дърва за огрев може да се използва за политически натиск.

В периода на извършване на оценката, с ДГС са обсъдени възможни мерки за намаляване на конфликта за предстоящия зимен сезон (2019 – 2020 г.), както и за превенция на бъдещи проблеми. В края на 2019 г. има данни, че конфликтът е в значителна степен смекчен.

Конкретните мерки, които се препоръчва ДГС да предприеме, за да се избегнат бъдещи проблеми в тази сфера са описани в Глава 2.8.

2.7.5 ДОСТЪП И ПОЛЗВАНЕ НА НЕДЪРВЕСНИ ГОРСКИ РЕСУРСИ

2.7.5.1. ПОЛЗВАНЕ НА ТЕРИТОРИЯТА ЗА РАЗВИТИЕ НА ПЧЕЛАРСТВО

Предоставянето на възможности за ползване на държавните горски територии за развитие на пчеларство (поставяне на пчелини) е една от дейностите на ДГС, за която заинтересованите страни дават положителна оценка. На територията на общината има действащо сдружение на пчеларите, което споделя за добра комуникация с ДГС и липса на каквито и да е проблеми.

Горското стопанство е наясно с изискванията пчеларите да бъдат предварително информирани в случай, че се налага използването на химикали за борба с вредители по горите.

Единственото безпокойство на част от интервюираните пчелари е, че пчелните семейства могат да пострадат, ако се наложи да бъдат затворени в кошерите в горещи дни през лятото. Това не е проблем за пчеларите, ползващи модерни пчелини, но не всички разполагат с такива. Ето защо, препоръката е, ако се налага третиране с химикали през летните дни, то това да се случва привечер, за да не се налага затваряне на пчелните семейства в най-големите горещини.

2.7.5.2. СЪБИРАНЕ НА НЕДЪРВЕСНИ ГОРСКИ ПРОДУКТИ

При проведените интервюта не бяха констатирани проблеми с ограничаване на достъпа за събиране на недървесни горски продукти.

Събирането на гъби и лечебни растения е разпространена дейност, тъй като районът е изключително богат в това отношение. Местните хора събират недървесни горски продукти както за лично ползване, така и за търговски цели. В Момчилград има изкупвателен пункт за гъби и лечебни растения.

На територията на ДГС Момчилград предвиденият годишен добив на гъби е 2000 кг, на билки – 1000 кг и горски плодове – 1000 кг. Разбира се, тези количества зависят от различни фактори, вкл. климатичните условия през годината и възможностите за реализация и маркетинг.

В ГСУ Джебел могат да се добиват средногодишно по 1.6 тона гъби, 0.8 тона горски плодове и 0.8 тона билки. Същите количества могат да се добиват и в ГСУ Момчилград.

Събрани такси за недървесни горски продукти в ТП „ДГС Момчилград“ за периода 2016-2018 г.:

Наименование	2016 г.	2017 г.	2018 г.
Позволителни за недървесни горски продукти			
От физическо лице	1 бр.	1 бр.	1 бр.
От юридическо лице	1 бр.	1 бр.	1 бр.
Широколистна зеленина	200 пр.м ³	500 пр.м ³	750 пр.м ³
Коледни елхи	3 бр.	3 бр.	1бр.

2.7.5.3. ПАША

Около 40% от територията на стопанството се използва за паша, а в останалата част от територията пашуването е забранено.

По време на интервютата не бяха идентифицирани съществуващи или потенциални негативни социални въздействия в следствие дейността на ДГС по осигуряване на паша.

Забраните за паша в ДГС „Момчилград“ са съобразени с изискванията в Закона за горите. Съгласно чл.124 т.1 до т.5 е забранена пашата в горските територии без пастир, в поройните и ерозиранни горски територии, в дендрариумите, в одобрените и регистрираните източници за производство на горски репродуктивни материали и горските разсадници, в горските култури и младите насаждения от семенен произход и в издънковите насаждения, докато достигнат височина до 3 метра, в горските територии, в които е започнало или е възможно естественото им възобновяване, нощната паша. В зоните по Natura 2000 е забранена пашата в местообитания 9110, 9130, 9150, 9170 и 91CA, 9.10E+01, 91G0, 91H0, 91M0, 91W0, 91Z0, 9530.

Паша се допуска в насажденията предвидени за гола сеч с последващо издънково възобновяване, както и в такива с изкуствено възобновяване до момента на извършване на почвоподготовката. На голите площи предвидени за залесяване се допуска паша до момента на извършване на почвоподготовката. Допуска се паша в младите насаждения и култури след като през десетилетието височината им достигне 3 метра.

Размер на площта, забранена за паша

	Обща площ	Забранена за паша площ	% от от общата площ
	ха	ха	
ГСУ „Джебел“	15495.4	9743.0	28.3
ГСУ „Момчилград“	18971.0	10395.7	30.2
всичко	34466.4	20138.7	58.5

Събрани такси за пашуване в ТП „ДГС Момчилград“ за периода 2016-2018 г.:

Наименование	2016 г.	2017 г.	2018 г.
	бр.	бр.	бр.
Едър рогат добитък	6592	6410	6507
Овце	13903	12925	12431
Кози	319	2018	1075
Коне , магарета	136	136	74

2.7.5.4. ЛОВ И ОПАЗВАНЕ НА ДИВЕЧА

Ловно стопанство ”Студен кладенец”

Дивечовъден участък ”Студен кладенец” функционира като самостоятелна ловностопанска единица от 1957 г. През 1973 г. участъкът е обособено като ”Образцово ловно стопанство” с име ”Студен кладенец”. Горските територии на стопанството принадлежат към Държавните стопанства Женда, Момчилград и Крумовград. Към момента стопанството е самостоятелна административна единица, пряко подчинена на НЛРС ”СЛРБ”. Седалището му е в близост до язовир ”Студен кладенец”, край местността Харманите.

Площта на стопанството е 5577 ха. В стопанството може да бъде наблюдавана типичното за региона видово разнообразие, както и редица застрашени растителни и животински видове. Върху територията на стопанството, на площ от 774.7 ха е обособен Природен резерват „Вълчи дол“.

Стопанството предлага риболов, фото-лов и лов на едър дивеч – елен лопатар (трофеи и селекция), сърна, дива свиня; хищници – вълк, лисица и дребен дивеч – заек, тракийски кеклик, гривяк и разрешените за лов видове патици.

В рамките на проучването, не са установени конфликти между ловно стопанство ”Студен кладенец” и ДГС Момчилград.

Ловнорибарски дружини

Ловнорибарските дружини в района на ДГС „Момчилград“ са обединени в Ловно сдружение ”Родопи Момчилград” - гр. Момчилград.

Водената до сега ловностопанска дейност се свежда до ежегодна таксация на дивеча, засяване на неголяма площ дивечови ниви, редовно подхранване през зимата на едрия дивеч с груб и концентриран, а на дребния с концентриран фураж; организиране на хайки за хищен дивеч; добив на дивечово месо; упражняване на ловен спорт и провеждане на ловен туризъм. За предоставените ловностопански райони точна отчетност на икономическите резултати се води в гр. Момчилград, където се намира и общото счетоводство на ЛРС.

Разпределението на площта от ПЛР на ловища е както следва:

ПЛР ”Мишевско”	-	”Тек меше”, ”Мишевско”, ”Щерна”, ”Контил”;

ПЛР “Джебел”	-	“Купците”, “Язовира”, “Бегдемир”, “Казаците”, “Воденичарско”;
ПЛР “Рогозче ”	-	“Таушан тепе”, “Кум дере”, “Овчево”, “Балкана”, “Жълъдово”;
ПЛР “Припек”	-	“Лебед”, “Балкана-Тирфили”

ПЛР “Нановица”	-	“Гургулица”, “Постник”, “Нановица”, “Неофит Бозвелиево”;
ПЛР “Равен”	-	“Гьолджика”, “Татул”, “Вряло”, “Гус”;
ПЛР “Звездел”	-	“Друмче”, “Кос”, “Чамурлу”, “Гавгаль”, “Кулата”;
ПЛР “Чуково”	-	“Каракуз”, “Овалъка”, “Кара баир”, “Сенце”;
ПЛР “Момчилград”	-	“Летовник”, “Чомаково”, “Груево”, “Манчево”;
ПЛР “Садовица ”	-	“Сярци”, “Върхари”, “Садовица”; Бегдемир
ПЛР “Птичар”	-	“Мразовец”, “Горско Дюлево”, “Воденицата”;

В рамките на проведеното проучване не са установени конфликти между ДГС и ловните дружинки.

2.7.6. ВЪЗПРОИЗВОДСТВО НА ГОРИТЕ

На територията на ДГС Момчилград има един разсадник. Горски разсадник „Момчилград“ е включен в Приложение 2 на Закона за горите, като разсадник с национално значение. В разсадника се отглеждат фиданки от различни видове дъб, кедър, източен чинар, черен бор, бяла акация, обикновен явор и др.

Въпреки това, за възпроизводство на горите на територията на ДГС Момчилград се разчита основно на естественото възобновяване, с което са съобразени и прилаганите лесовъдски системи. Предвид на ограничените площи за залесяване, ограничени са и свързаните лесокултурни дейности – попълване, отглеждане и др.

При анализа на тези сфера на дейност на ДГС не се констатира негативни въздействия, но следва да се има предвид, че залесяването винаги е било приемано като благородна мисия от обществото и като основно задължение за всяко горско стопанство. Още повече, че в района на Момчилград и Джебел в миналото са се извършвали мащабни залесявания, които да намалят ерозионните и свлачищни процеси.

При тази ситуация, ДГС трябва да заеме е една по-проактивна позиция пред обществото от една страна давайки разяснения за ползите от естественото възобновяване, а от друга давайки гласност на макар и ограничените залесителни кампании.

2.7.7 ОПАЗВАНЕ НА ГОРИТЕ

2.7.7.1 ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ И УСТАНОВЯВАНЕ НА НАРУШЕНИЯ

По силата на Закона за горите, опазването на горските територии от страна на ДГС се осъществява по 2 направления: предотвратяване и установяване на нарушения. Обект на тази дейност са опазването на териториите от незаконни ползвания и увреждания; спазването на правилата за сеч и другите ползвания от горите; следене за спазването на противопожарните правила и/или предприемане на действия за ограничаване и потушаване на разразили се пожари; следене за появата на болести, вредители и други повреди; опазване на защитените видове животни и растения и следене за спазването на режимите на защитените територии и защитените зони и др. Задължение на служителите на ДГС е при установяване на данни за извършване на престъпления, свързани с дейностите в горите незабавно да сигнализират органите на МВР и РДГ – Кърджали и да съдействат за тяхното разкриване. Освен от служители на стопанството, контролът се осъществява и от РДГ – Кърджали чрез мобилни инспектори.

Според по-голямата част от анкетиранияте по време на проучването, проблемът с браконьерството и незаконния дърводобив на територията не е твърде сериозен. Все пак има такива случаи и мнението на част от заинтересованите страни е, че има нужда работата на стопанството в тази посока да се подобри. В резултат от извършеното проучване се открие препоръката ДГС да поддържа по-добра комуникация с общините и кметовете, за да има по-добри резултати по установяване и превенция на незаконни дейности в горите.

2.7.7.2 ПРЕВЕНЦИЯ И БОРБА С ГОРСКИТЕ ПОЖАРИ

Превенцията и борбата с горските пожари е една от социално значимите дейности на ДГС, тъй като при пожар за кратко време може да бъде унищожен значителен обществен ресурс, а в някои случаи да бъде засегната сигурността и имуществото на гражданите. Налице е План за опазване на горите от пожари съгласуван от специална комисия назначена от Областната служба Пожарна безопасност и защита на населението. Осъществява се денонощно наблюдение на горските територии и има сформирана група за бързо реагиране. По време на пожароопасния сезон ДГС назначава/определя допълнително пожаронаблюдатели.

Все пак оценката на местното население за работата на ДГС по превенция и борба с пожарите не е изцяло положителна. Макар да не дават конкретни препоръки, част от анкетиранияте граждани са изразили мнение, че ДГС би могло да прави повече в тази посока.

Като по-съществени проблеми могат да бъдат определени липсата на достатъчна и в добро състояние горско-пътна мрежа и липсата на адекватни технически средства за борба с пожарите в силно пресечените горски терени, което може да затрудни борбата с пожарите и съвременното им локализиране.

2.7.8 ОПАЗВАНЕ НА ВОДИТЕ

Водоохранните функции на горите са добре известни сред обществото и ясно се осъзнава, че от адекватното управление/ ползване на горските територии в голяма степен зависи количеството и качеството, както на водите за битови нужди, така и на тези за напояване. ДГС има информация за ситуирането на санитароохранителните зони в ДГТ и режимите в тях и последните се спазват, макар и според РДГ-Кърджали не за всички зони да има Заповеди за установяването им.

Притесненията на местното население са свързани преди всичко със сечите във вододайни зони и в близост до каптажи. Кметовете на населените места са особено чувствителни в това отношение, което налага чрез подходяща комуникация ДГС да поддържа високо ниво на доверие. По време на изготвяне на оценката не бяха изтъкнати конкретни проблеми, свързани с опазване на водните ресурси, произтичащи от горскостопанската дейности.

2.7.9. ОПАЗВАНЕ НА БИОРАЗНООБРАЗИЕТО

ДГС си партнира добре с отговорните институции по опазване на околната среда и извършва съвместни проверки с тях, когато е необходимо. По отношение на въздействието от дейността на ДГС върху биоразнообразието и околната среда като цяло, няма сериозни оплаквания от заинтересовани граждани и неправителствени организации.

В рамките на защитените зони (по смисъла на ЗБР) и защитените територии (обявени по смисъла на ЗЗТ), ДГС съгласува дейността си с РИОСВ Хасково. В случай, че се налага извършването на горскостопански или други дейности, които противоречат на заповедта за обявяване на съответната защитена територия по ЗЗТ (напр. извършване на санитарни сечи в територия, която сечите са забранени) се иска изрично одобрение на РИОСВ. При необходимост от промени в заложените дейности за отдели и подотдели, които попадат в защитените зони от Натура 2000, горскостопанските програми се съгласуват с РИОСВ. Сечите в горските местообитания от Натура 2000 се планират съгласно изискванията на Глава 4 от Наредба 8 за сечите в горите.

Въпреки, че няма конкретни забележки и оплаквания към стопанството по отношение на защитените територии и биоразнообразието, се откриха няколко препоръки от страна на

заинтересованите страни. Две от най-важните препоръки са: ДГС да подобри охраната на защитените територии и да стопанисва горите от Natura 2000 мрежата с приоритетна цел запазване и подобряване състоянието на съответните екосистеми.

Въпреки изискванията в Наредбата за сечите, сред заинтересованите страни съществуват опасения, че ДГС (както и останалите стопанства в страната) е затруднено да спазва тези изисквания в максимална степен, тъй като охраната на защитените територии и опазването на биологичното разнообразие не са сред основните приоритети на горските и ловни стопанства в страната. Поради обвързаността на бюджета на стопанствата (а и заплащането на работещите в сектора) с извършения дърводобив, дърводобивът се е превърнал в основен приоритет през последните години, което в по-малка или по-голяма степен компрометира усилията на стопанствата в посока опазване на екосистемите и биоразнообразието в горите. Според интервюираните има разлика в начина, по който гората е била стопанисвана преди години и сега, като си личи, че сега горските стопани са притиснати да „изваждат“ повече дървесина от гората. Заинтересованите страни изразиха надежда, че сертификацията ще даде на възможност на стопанствата да пренаредят приоритетите си и да поставят опазването и подобряването на горските екосистеми отново сред своите водещи цели и дейности.

Сред мненията, изразени от заинтересованите страни се открие препоръката ДГС да проявява по-голяма проактивност и загриженост по отношение подновяването и поддържането на маркировката и табелите на защитените територии, които управлява.

Като част от изискванията за сертификация ДГС следва да определи на територията си гори във фаза на старост, както и представителни образци от екосистеми съгласно Критерий 6.5. от Националния стандарт за устойчиво управление на горите на България. Тези територии е необходимо да се стопанисват с приоритетна цел опазване на съответните екосистеми и биоразнообразие. В допълнение, като част от изискванията на стандарта е и ДГС да създава условия за натрупване на определени количества мъртва дървесина в горите, да запазва биотопни дървета, групи от стари дървета (т.нар. острови на старостта), дървета с гнезда и други важни за биоразнообразието елементи на цялата територия на стопанството. Тези и редица други изисквания, свързани с подобряване на екологичната отговорност на сертифицираните стопанства действително създават условия ДГС да подобри въздействието си в тази сфера. За да се подобри и разбирането от страна на заинтересованите страни, както и да се получи в по-голяма степен тяхната подкрепа, е необходимо ДГС да информира обществеността за по-големите отговорности, които е поело и прилага като стопанство в процес на сертификация, а

евентуално и вече като сертифицирано стопанство. Задължителното информиране на засегнатите и заинтересовани страни относно Доклада за ГВКС е един минимум, който е препоръчително да се надскочи.

2.7.10 ОПАЗВАНЕ НА МЕСТАТА ОТ ЗНАЧЕНИЕ ЗА ТУРИЗМА И МЕСТАТА С КУЛТУРНА И ЕСТЕТИЧЕСКА СТОЙНОСТ ЗА МЕСТНАТА ОБЩНОСТ

На територията на Общините Момчилград и Джебел, туризмът е сравнително слабо застъпен, но с увеличаваща се популярност насочена най-вече към защитените природни територии и богатството от културно-историческите забележителности в района.

При проведените интервюта с представители на туристическия бранш не бяха идентифицирани силно негативни социални въздействия от дейността на ДГС.

Все пак, от значение е ролята на ДГС по поддържане на пътеките към туристическите обекти в ГФ, както и маркираните пешеходни туристически маршрути, преминаващи през стопанство. Изключително важно е ДГС да съобразява времето за извършване на горскостопанските дейности в районите, в които се извършват религиозни ритуали и традиционни събирания през годината.

Ролята на ДГС за запазването на естетическата функция на местата за отдих в ГФ, които се използват целогодишно също следва да се има предвид. Като цяло извършването на сечи в близост до места за отдих и рекреация, чешми, религиозни обекти и места с особени естетически функции не би се оценило положително както от местните хора, така и от външни туристи. Ето защо е добре това да се има предвид при планирането на сечите и извоза на дървесина. Важно за местните хора и външните туристи е активните и приключените сечища да са чисти от битови отпадъци. В този смисъл препоръката е ДГС да инициира комуникация с месните общности както по време на планиране на сечите, за да се гарантира опазване на местата от голямо културно и естетично значение и местата важни за развитието на туризма.

По отношение на тази област на въздействие, трябва да се има предвид, че хората в България като цяло са особено чувствителни по отношение на гората и възприемат нейните функции цялостно, а не само като източник на дървесина. Всъщност една от най-важните функции на гората за повечето хора в България е нейната естетическа функция. Ето защо, всяко сечище или временен извозен път, които неизбежно нарушават естествената естетиката, създават по-скоро негативни асоциации у хората, особено ако резултатите от дейностите са твърде видими и груби. От тук възниква необходимостта на първо място да се положат усилия да се покаже, че горските

стопанства не се занимават само с дърводобив, а обръщат внимание, както на екологичните функции на гората, така и на начина, по който гората изглежда (чисто естетически на място, както и на ландшафтно ниво) вкл. по време на добива и след добива.

Туристическите обекти и горските територии от значение за местната култура, част от ДГФ са описани в Доклада за горите с висока консервационна стойност (Доклад за ГВКС, раздел ВКС 6) на територията на стопанството. В процеса на подготовка за сертификация, ДГС следва да информира местните общности за Доклада за ГВКС и възможността този доклад да бъде текущо актуализиран и допълван с тяхна подкрепа, вкл. по отношение на мерките за опазване на ВКС.

Сред най-значимите **културно-исторически забележителности** на територията на общините Момчилград и Джебел са следните:

1. Светилището на Орфей в с.Татул, Община Момчилград
2. Скално светилище „Харман кая“, с. Долна Чобанка, община Момчилград
3. Скални ниши при селата Неофит Бозвелиево, Татул, Равен, Биволяне, Чайка, Чайка, Друмче, Обичник, Чуково и Чомаково, община Момчилград
4. Ритуален камък – шарапана при с. Вряло, община Момчилград
5. Скални образувания и ниши в м. „Казан беюг“, махала Въз, с. Равен, община Момчилград
6. Средновековна крепост Асара, с. Ралица, община Момчилград
7. Местност „Дамбалъ“, община Момчилград
8. Извън селищен парк Местност “Момчил юнак”
9. Тракийските скални гробници при с. Воденичарско (Хамбар кая), община Джебел
10. Тракийската и средновековна крепост при с. Устрен (Крепост Устра), община Джебел
11. Тракийските скални гробници, крепости и винарските камъни при с. Рогозче, община Джебел
12. Крепостта, скалните гробници и светилища при с. Овчево, община Джебел

Важни природни забележителности от значение за туризма в региона са следните:

1. Поддържан резерват „Боровец“, община Момчилград
2. ПЗ „Вкаменената гора“, община Момчилград
3. Находище на водни лилии, с. Летовник, община Момчилград

4. Резерват “Калето“, с. Устрен, община Джебел
5. Резерват “Чамлъка“ в землището на с. Воденичарско, община Джебел
6. Природната забележителност „Счупената планина“ с. Воденичарско, община Джебел
7. Вековни дървета в община Джебел: Летен дъб на 300 г в училището на с. Телчарка, Цер на 350 г. в гробището на с. Плазище, Летен дъб на 350 г. в местността “ Ескимезар “ с. Мишевско

2.7.11. ОСИГУРЯВАНЕ НА ПОМИНЪК

ДГС “Момчилград” като работодател

Към 2019 г. ДГС “Момчилград” осигурява директна заетост на 37 души на основни трудови договори и 6 души на сезонни трудови договори. Импиджът на стопанството като работодател е позитивен обусловено до голяма степен от осигуряването на заплати над средните за района, редовното заплащане, изплащането на социални и здравни осигуровки при това върху цялата заплата, гарантирани привилегии като отпуск и болнични, осигуряването на работно облекло, дърва за горене и дървен материал на преференциални цени и др. Служителите на стопанството до голяма степен се чувстват “защитени“ от държавата. Всички работещи в ДГС Момчилград са членове на синдикални организации, като членството е въпрос на личен избор и не се ограничава от ръководството.

Задълженията и отговорностите на служителите са регламентирани в подробно разписани Длъжностни характеристики, осигурени са начални и допълнителни обучения по отношение изпълнението на конкретните им задължения свързани с правилно провеждане на дейностите, съгласно ЗГ и Горскостопанския план. Горските стражари преминават допълнителен курс за правоспособност за носене на оръжие, когато е необходимо. Освен началния, се извършва и периодичен инструктаж по безопасност на труда.

Води се отчетна документация за всички случаи на трудови злополуки и смърт, с регламентирани компенсации за всеки от тях. Има сключен договор със служба по трудова медицина с оглед осигуряване на необходимите условия за здраве и безопасност на труд и е налице изготвена Оценка на риска за различните позиции.

При проведените интервюта не бе докладвано за случаи на дискриминация (полова, религиозна) и сексуален тормоз.

Горски работници наети от фирмите изпълнители

Основен проблем пред фирмите ангажирани в горскостопанските дейности и най-вече дърводобива е липсата на работна ръка. Според интервюираните представители на местните фирми, повечето квалифицирани работници са избягали в чужбина. За фирмите остава възможността да ползват недостатъчно квалифицирани работници – основно роми. Често това води до трудности при изпълнението на сключените договори с ДГС. Очакванията на фирмите за разрешаване проблема е насочен преди всичко към вземането на необходимите мерки на държавно ниво и по-малко към самото ДГС.

Изключителен е и проблемът с осигуряването на безопасността на труда. Фирмите твърдят, че осигуряват необходимото работно облекло, но трудно могат да накарат работниците да го ползват. Считат, че ползването на лични предпазни средства трябва да бъде вменено като лична отговорност, а не отговорност на фирмите.

2.7.12 КОМУНИКАЦИЯ И ДОСТЪП ДО ИНФОРМАЦИЯ

Добрата комуникация със засегнатите и заинтересовани страни гарантира положителната оценка на дейностите на ДГС в много от разгледаните в настоящата оценка сфери на въздействие. В същото време, неефективната и неподходяща комуникация лежи в основата на повечето от негативните въздействия и съответно негативни оценки за дейността на горските и ловни стопанства. В този смисъл настоящият раздел от проучването ще повтори много от казаното до момента и ще залегне в основата на необходимите мерки и препоръки.

До момента ДГС (както и повечето несертифицирани стопанства в страната) е ръководило дейността си основно спрямо разпоредбите на Закона за горите, който не изисква проактивност в комуникацията със засегнатите и заинтересованите страни по отношение на горскостопанските дейности. Осигуряването на достъп до информацията относно планиращите документи, функциите и работата на стопанствата в горския сектор не е било приоритет. Това е създавало известна доза неразбиране и недоверие от страна на засегнатите и заинтересованите страни по отношение на дейността на стопанствата, в т.ч. ДГС Момчилград, както и по отношение на горския сектор като цяло. В същото време хората заети в горския сектор чувстват, че тяхната работа не се оценява достойно и няма разбиране от страна на общността относно голямото значение и многобройните функции и задължения, които те имат и ежедневно изпълняват. В този смисъл основната препоръка в социалната оценка е да се подобри комуникацията между ДГС и засегнатите и заинтересованите страни, като инициативата и усилията трябва да стартират от ДГС в светлината

на изискванията на Националния стандарт за устойчиво управление на горите на България за отговорно управление на горите.

За да се гарантира реална комуникация при взаимодействието със засегнатите и заинтересованите страни, освен формалния етикет, трябва да се отчитат културните особености на хората, нивото на образование, възрастта, възможностите за достъп и работа с модерни технологии, както и способността им да разбират специфичната горска и административна терминология.

За много от хората е изключително тежко да боравят с формалният език и терминология в официалната документация и кореспонденция, която горските стопанства (а и държавната администрация като цяло) използват. В допълнение, винаги трябва да се отчита и изключителната специфика на горската терминология, която е неразбираема за по-голямата част от хората, вкл. хората с висока степен на образование, но които нямат лесовъдско образование или опит в горския сектор.

Всичко това трябва да се има предвид в случаите, когато местното население и заинтересованите страни трябва да бъдат информирани за важни въпроси, свързани с гората, горските ресурси и сертификацията. Информацията трябва да бъде отнесена към хората по начин, който е действително разбираем за тях. Например, при информиране на местните кметове за предстоящи горскостопански дейности е препоръчително да се използва освен номерацията на отделите и подотделите, които ще бъдат ползвани, то и имената на съответните местности. Всичко казано до тук е особено значение в случаите, когато е необходимо да се работи съвместно със засегнатите и заинтересованите страни, за да се постигне съответствие с някои от критериите и индикаторите на Националния стандарт за устойчиво управление на горите на България (например за постигане на изискванията на Критерии 4.6. и 7.6.).

При всички случаи е необходима е по-голяма доза проактивност от страна на ДГС, за да може местното население действително да се почувства достатъчно информирано и въввлечено, и изискванията на Националния стандарт за устойчиво управление на горите на България да се покриват реално, а не само формално.

Като цяло е необходимо работата на ДГС да се подобри в две посоки по отношение на комуникацията:

1. Да се подобри взаимодействието с общинските администрации и кметовете на населените места (за подробни препоръки виж Глава 2.8 **Сфера на въздействие – Комуникация и достъп до информация**).
2. Да се подобри публичността и достъпа до информация за дейността на ДГС, като се качи ключова информация на уебсайта на стопанството (за подробни препоръки виж Глава 2.9.1.5).

2.7.13 ПОДКРЕПА ЗА МЕСТНОТО СОЦИАЛНО И ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Участието в местни инициативи и осигуряването на подкрепа за местната общност под различни форми е важен инструмент за поддържане на комуникацията и повишаване на доверието между ДГС и местната общност.

Съществен проблем за дейността на ДГС в тази сфера произтича от изискването на законодателството изразходването на средства от страна на стопанството, да става чрез открити процедури. Така възможността за финансиране на подобни инициативи е лимитирана.

Въпреки всичко, както в миналото (като част от корпоративната си социална отговорност), така и сега стопанството се старее да подпомага местните общности в различни направления. Макар и с годините активността на ДГС в тази насока да е намаляло, все още са налице редица позитивни примери в т.ч. осигуряването на елхи за Коледа на социални организации, детски градини и училища, осигуряване на фиданки за отбелязване Седмицата на гората и др. През 2018 г. ДГС Момчилград осигурява 1200 фиданки за залесяване на младежка инициативна група от Момчилград. Стопанството осигурява също площта, ограда и маркучи за поливане на залесената от младежите площ. Това е един изключително добър пример за взаимодействие на стопанството с местната общност, който буди уважение. Тук трябва да бъде описана и инициативата на ЮЦДП за асфалтиране на горната част от пътя до култовата местност Дамбалъ, която е в рамките на ДГС Момчилград. Пътят е асфалтиран през 2018 г.

В бъдеще основният принос на ДГС към местното развитие се очаква да бъде най-вече по отношение на осигуряването на заетост, предоставянето на дърва за битови нужди (за закупуване по ценоразпис), информиране на обществеността за извършваните дейности, предоставяне на консултации на граждани и други държавни институции по лесовъдски въпроси, продължаване на добрите практики по подпомагане на местни инициативи.

Препоръчва се възможностите за принос на ДГС към местното социално и икономическо развитие се дискутират като част от дневния ред на годишната среща със засегнатите/заинтересованите страни. (виж Глава 2.9.1.2).

На ниво ЮЦДП възможностите за ежегоден принос на предприятието (напр. отделянето на специално перо от бюджета, предназначено за дарения всяка година) към местното социално и икономическо развитие следва да се дискутират като изискване на сертификацията, но и като начин за демонстриране на добри практики. Регулярна безрезервна подкрепа от страна на ЮЦДП (директно или чрез ДГС и ДЛС) за местните общности би могла да подобри имиджа на горския сектор и като цяло да повиши нивото на комуникация и взаимодействието с местните общности в положителна посока. Отчитайки изискванията на Националния стандарт за устойчиво управление на горите на България, ЮЦДП следва да поощрява стопанствата да осигуряват повече безрезервна подкрепа за местните общности и да улесни процедурите за тази цел.

Важна препоръка за тази сфера на дейност е да се дава повече публичност на подкрепата и добрите практики, които стопанствата и ЮЦДП реализират.

2.8 ИЗВОДИ ОТ ОЦЕНКАТА И СПЕЦИФИЧНИ ПРЕПОРЪКИ

2.8.1. ИЗВОДИ

Според резултатите от проведеното проучване, дейността на ДГС има по-скоро положително въздействие върху повечето от изследваните сфери. ДГС Момчилград е демонстрирало и редица положителни практики, които са добър знак в посока посрещане изискванията за Националния стандарт за устойчиво управление на горите на България.

Необходимо е подобряване на работата на стопанството най-вече в сферата "Комуникация и достъп до информация", като за целта са разписани подробни мерки и препоръки както в Глава 2.8.2., така и в Глава 2.9.

Изследването показва по-сериозни негативни въздействия от работата на стопанството в предходни години в сферата „Осигуряване на дърва за огрев“. За настоящия отоплителен сезон (2019-2020) напрежението е смекчено. Поради важността на тази сфера на въздействие, в настоящата оценка са дадени конкретни мерки и препоръки, чрез които да се търси превенция от възникването на този конфликт отново.

По отношение на сферата „Зачитане на другите форми на собственост“ са установени както добри практики, така и някои негативни въздействия, които могат да бъдат преодолени чрез инициране на още по-задълбочен диалог със засегнатите страни.

В следващата глава са описани специфични препоръки и за всички останали сфери на въздействие, в които не са регистрирани сериозни обезпокоителни въздействия, но е необходимо някакво подобрене или превенция.

2.8.2. СПЕЦИФИЧНИ ПРЕПОРЪКИ ПО СФЕРИ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ

Настоящата глава представя в резюме основните изводи и специфични препоръки от оценката.

Изводите са представени по отделно за всяка от сферите на въздействие. Където е необходимо са изготвени препоръки, както за сферите в които са установени негативни въздействия, така и за сферите, в които обезпокоителните въздействия са малки или няма такива, но е необходима превенция и подобрения, за да се посрещнат изискванията на Националния стандарт за устойчиво управление на горите на България.

Общите мерки, които е необходимо да бъдат предприети в допълнение, за да се съгласува дейността на стопанството с критериите и индикаторите на Националния стандарт за устойчиво управление на горите на България, са представени в следващата Глава 2.9

Сфера на въздействие – Достъп до гората

Не са установени негативни въздействия.

Сфера на въздействие - Зачитане на другите форми на собственост. Съдебни спорове за територии и взаимодействие със собственици на недържавни гори

Не са установени сериозни конфликти и неразрешени спорове свързани със собствеността.

Препоръката е, в случай на конфликти, спорните територии да се изключат от обхвата на сертификацията.

Сфера на въздействие - Зачитане на другите форми на собственост и подкрепа на недържавните горовладелци.

Установени са както добри практики така и негативни въздействия.

Препоръчително е да се инициират задълбочен диалог между ДГС, двете общини и работещите в стопанството фирми подизпълнители, за да се обсъдят възможности за по-универсален механизъм за реакция в случаите на нанесени щети при дърводобива и извоза (вкл. върху частни имоти), който да е справедлив за всички и да гарантира навременни компенсации.

Сфера на въздействие - Дърводобив . Възлагане на дейностите по дърводобив и взаимоотношения с дърводобивните фирми

Установени са както добри практики, така и някои негативни въздействия.

Както и в предишната сфера на въздействие, препоръката е да се обсъди механизъм за компенсации, както и варианти за превенция и смекчаване на негативните въздействия върху пътната инфраструктура в съвместен открит диалог между кметовете, ДГС и фирмите. Така ще се намали риска от конфликти с кметовете и издаването на забрани за преминаване, които възпрепятстват работата на дърводобивните компании.

Сфера на въздействие - Дърва за огрев. Осигуряване на нуждите на местното население.

Установени са негативни въздействия в предходни години. Имало е сериозни конфликти по отношение на доставките на дърва за огрев, особено през изминалия зимен сезон (сезон 2018 – 2019 г.).

В края на 2019 г. има данни, че конфликтът е в значителна степен смекчен.

Конкретните мерки, които се препоръчва ДГС да предприеме, за да се избегнат бъдещи проблеми в тази сфера са следните:

1. Ценоразписите и процедурите за добив и продажба на дърва за огрев за местното население да се обявяват възможно най-рано всяка година, още преди летния сезон.
2. ДГС Момчилград да осигури механизъм за обективно и справедливо снабдяване с дърва за огрев на местното население според списъците предоставени от кметовете. Механизмът следва да намали възможностите за дискриминация и създаване на напрежение чрез междуличностни конфликти между служители на стопанството и местни хора. Препоръчително е (като вариант за такъв механизъм) да бъде определен един служител от стопанството, който да отговаря за справедливото и навременно осигуряване на

заявените дърва за огрев, който да докладва регулярно за напредъка по дейността на директора на стопанството.

3. Да се осигури подходяща комуникация с кметовете, като се изиска от тях своевременно да предоставят списъците с дърва за огрев на местното население. От своя страна ДГС Момчилград да обяви своевременно какъв процент от заявеното би могло да бъде осигурено.
4. Да се даде конкретна информация на общините до колко и за какъв период за в бъдеще (за колко отоплителни сезона) могат да бъдат посрещнати нуждите им от страна на ДГС. Впоследствие, възможните решения следва да се набележат в съвместна открита комуникация. Например, може да бъде обсъден въпросът с лесоустрояването и ползването на общинските гори.
5. Да не се допуска уязвимостта и зависимостта на местните хора по отношение на дървата за огрев да се използва за постигане на политически или други цели. Именно в тази посока са основните безпокойства от страна на засегнати страни. Ето защо основна препоръка на оценяващите е, ръководството на ДГС, както и одитиращите екипи по Националния стандарт за устойчиво управление на горите на България приоритетно да следят за случващото се в тази сфера на въздействие.

Сфера на въздействие - Достъп и ползване на недървесни горски ресурси. Пчеларство, събиране на недървесни горски продукти, паша.

Не са установени негативи въздействия по отношение на пчеларството, пашата, както и събирането на сено, билки, гъби и горски плодове.

Горското стопанство е наясно с изискванията пчеларите да бъдат предварително информирани в случай, че се налага използването на химикали за борба с вредители по горите. Понастоящем значителна част от горските масиви е пострадала от нападение от борова процессионка, което може да наложи третиране. Ето защо се препоръчва при третиране с химикали през летните дни, то това да се случва привечер, за да не се налага затваряне на пчелните семейства в най-големите горещини. Друга препоръка е по възможност ДГС да предвиди залесявания с медоносни видове.

Сфера на въздействие - Достъп и ползване на недървесни горски ресурси. Лов и опазване на дивеча

Няма установени сериозни негативни въздействия и по отношение на лова и опазването на дивеча. Препоръчва се засилване на контрола върху дейността на ловните дружинки относно спазването на правилата за лов. Въпреки, че има принципно разбиране между дружинките и дърводобивните фирми, друга препоръка е ДГС да съдейства за по-добро съгласуване на графици за лов с работата по дърводобива.

Сфера на въздействие - Възпроизводство на горите

Няма установени негативни въздействия. Препоръката е ДГС да заеме проактивна позиция пред обществото, давайки разяснения за ползите от естественото възобновяване. Необходимо е да се дава повече гласност на макар и ограничените залесителни кампании. С местните общности биха могла да се обсъдят местата с висок риск поради ерозионни процеси и възможностите ДГС да съдейства за овладяване на тези процеси.

Сфера на въздействие – Опазване на горите:

Не са установени сериозни негативни въздействия. Както по отношение на борба с пожарите, така и по отношение на превенция и установяване на нарушени в горите, се препоръчва задълбочаване на комуникацията и взаимодействието с местните общности и местната власт, с цел подобряване на резултатите в тази сфера на въздействие.

Сфера на въздействие – Опазване на водите:

Не са установени сериозни негативни въздействия. Препоръчва се кметовете да бъдат уведомявани и консултирани специално, когато е предвидена сеч в или в близост до вододайна зона.

Сфера на въздействие - Опазване на природната среда и биоразнообразието

Не са установени сериозни негативни въздействия, но е необходимо да се повиши вниманието и ангажираността на ДГС в тази сфера. Според голяма част от анкетиранияте, дърводобивът се е превърнал в доминираща приоритетна дейност за стопанствата в страната през последните години, като ДГС Момчилград не прави изключение. Това в по-малка или по-голяма степен е

компрометирало останалите дейности и отговорности на стопанствата, особено в посока опазване на екосистемите и биоразнообразието в горите.

Сред най-важните препоръки към ДГС са:

- горите в рамките на мрежата Натура 2000 действително да се стопанисват с приоритетна цел запазване и подобряване състоянието на съответните екосистеми.
- да се подобри охраната на защитените територии
- да се проявява по-голяма загриженост по отношение подновяването и поддържането на маркировката и табелите на защитените територии.
- да се информира обществеността за по-големите отговорности, които ДГС е поело и прилага като стопанство в процес на сертификация, а евентуално и вече като сертифицирано стопанство по отношение опазването на биоразнообразието. Задължителното информиране на засегнатите и заинтересовани страни относно Доклада за ГВКС, екосистемните услуги и резултатите от мониторингите е минимум, който е препоръчително да се надскочи.

Сфера на въздействие – Опазване на местата от значение за туризма и местата с културна и естетическа стойност за местната общност:

Не са установени сериозни негативни въздействия.

Препоръки:

- да не се маркират за сеч дървета с туристическа маркировка;
- да се почистват маркираните пътеки и важните пътеки към туристически обекти от опасни и паднали дървета;
- да се съобразява времето за извършване на горскостопанските дейности в районите, в които се извършват религиозни ритуали и традиционни събирания през годината;
- да не се извършват горскостопански дейности (най-вече сечи, но и други дейности, които биха предизвикали негативно въздействие и съответната реакция от заинтересованите страни) в близост до чешми, места за отдих и рекреация, места с културна и естетическа стойност за местните хора, религиозни обекти и места от значение за туризма. Ако все пак това се налага, извършването на горскостопанските дейности да се съгласува с местната общност и заинтересованите и засегнатите лица от туристическия сектор.

- активните и приключените сечища да се поддържат чисти от битови отпадъци и опасни/висящи в резултат от сечта дървета.

- да се информират местните общности и заинтересованите страни за наличието на Доклад за ГВКС. Важно е страните да бъдат информирани за възможността този доклад да бъде актуализиран и допълван с тяхна подкрепа, вкл. по отношение на допълване на доклада с места в горите, които са важни за общността, както и по отношение на мерките за опазване на тези места.

Сфера на въздействие – Осигуряване на поминък:

Не са установени негативни въздействия в тази сфера.

Сфера на въздействие - Комуникация и достъп до информация:

Установени са негативни въздействия. Необходимо е подобряване на нивото на комуникативност на стопанството, особено в посока взаимодействие с местните общности. Необходими са подобрения и в посока осигуряване на достъп до важна информация за стопанството и неговата дейност.

Основните препоръки са следните:

- Да се инициират задълбочен диалог между ДГС, двете общини и работещите в стопанството фирми подизпълнители, за да се обсъдят възможности за по-универсален механизъм за реакция в случаите на нанесени щети(вкл. върху частни имоти), който да е справедлив за всички и да гарантира навременни компенсации.

- Въпросите за наличностите, цените и възможностите за доставка на дърва за огрев за местното на селение да се коментират своевременно. При идентифициран риск от възникване на нови проблеми със снабдяването, да се търси общо своевременно решение.

- Да се разработи и направи публичен механизъм за разрешаване на спорове (виж Глава 2.9.3), чрез който засегнатите страни да могат официално да информират ръководството на стопанството и да търсят отговор за възникнали проблеми, вкл. по отношение на комуникацията с определени служители на ДГС.

- Да се правят регулярни срещи с общинските администрации и кметовете на населени места (като минимум виж глава 2.9.1.2. от настоящия документ) за обсъждане на важни текущи

въпроси вкл. въпроси свързани с опазването на горите, дивеча, превенцията и борбата с пожарите и др.

- Местните власти и заинтересованите страни да бъдат реално въввлечени в процеса по горскостопанското планиране. До момента практиката в България (особено в несертифицираните стопанства) е това да се случва само формално. (виж глава 2.9.1.1).

- Общинските администрации и кметовете да бъдат своевременно информирани за местностите, в които ще се извършват горскостопански дейности (виж глава 2.9.1.1).

- Да се подобри информираността на хората относно ползите от естественото възобновяване. Да се информират хората регулярно относно планирани и извършени залесявания. С местните общности биха могла да се обсъдят местата с висок риск поради ерозионни процеси и възможностите ДГС да съдейства за овладяване на тези процеси.

- Да се обсъдят възможностите за смекчаване на негативните въздействия върху околната среда и местата от значение за местната култура и туризма. Тази препоръка се дава тъй като част от анкетираните са заявили, че има известно негативно въздействие от горскостопанските дейности в тази сфера, макар да не са уточнили какво е то с конкретни примери. Темата може да се представи за обсъждане на годишната среща със засегнатите и заинтересовани страни (виж глава 2.9.1.2) или на специална за целта среща.

- Да се информират местните общности и заинтересованите страни за наличието на Доклад за ГВКС и възможността този доклад да бъде актуализиран и допълван с тяхна подкрепа, вкл. по отношение на мерките за опазване на ВКС.

- Да се информира обществеността за по-големите отговорности, които ДГС е поело и прилага по отношение на биоразнообразието, като стопанство в процес на сертификация (напр. определяне и пазване на ГФС, биотопни дървета, мъртва дървесина; проучване и изготвяне на Доклад за ГВКС и др.)

- Да се дава повече публичност относно подкрепата, която стопанството вече оказва на местните общности. Всички малки и големи жестове, които стопанството прави за общността е желателно да бъдат популяризирани, за да може хората да придобият по-реална представа за работата на стопанството.

- Като цяло да се даде повече публичност на целия спектър от дейности и услуги, които стопанството осъществява/предлага. Към момента хората забелязват основно дърводобивната

дейност, но стопанството изпълнява множество други функции, които обществеността би оценила високо, ако е регулярно и по подходящ начин информирана за тях.

По отношение на свободния достъп до информация, като минимум на уебсайта на стопанството следва да бъдат качени документите съгласно Глава 2.9.1.5 от настоящата оценка.

Сфера на въздействие - Подкрепа за местното социално и икономическо развитие:

Не са установени негативни въздействия.

Препоръчва се възможностите за принос на ДГС към местното социално и икономическо развитие се дискутират като част от дневния ред на годишната среща със засегнатите/заинтересованите страни. (виж Глава 2.9.1.2).

На ниво ЮЦДП възможностите за ежегоден принос на предприятието (напр. отделянето на специално перо от бюджета, предназначено за дарения всяка година) към местното социално и икономическо развитие следва да се дискутират като изискване на сертификацията, но и като начин за демонстриране на добри практики. Отчитайки изискванията на Националния стандарт за устойчиво управление на горите на България, ЮЦДП следва да поощрява стопанствата да осигуряват повече безрезервна подкрепа за местните общности и да улесни процедурите за тази цел.

2.9. ОБЩИ МЕРКИ СЪГЛАСНО ИЗИСКВАНИЯТА НА НАЦИОНАЛНИЯ СТАНДАРТ ЗА УСТОЙЧИВО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ НА БЪЛГАРИЯ ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ НА НЕГАТИВНИ ВЪЗДЕЙСТВИЯ ОТ ДЕЙНОСТТА НА ДГС

2.9.1 ИНФОРМИРАНА НА И ПРОВЕЖДАНЕ НА КОНСУЛТАЦИИ СЪС ЗАСЕГНАТИТЕ/ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ

2.9.1.1. ВЪВЛИЧАНЕ НА МЕСТНИТЕ ОБЩНОСТИ В ГОРСКОСТОПАНСКОТО ПЛАНИРАНЕ

При обсъжданията по подготовката и разглеждането на ГСП, следва да се уведомяват и канят за участие представители на всички заинтересовани страни (виж Глава 2.4), с цел установяване и

отчитане на интересите им, избягване на случаи на нарушаване на права, засягане на ресурси и територии в процеса на планиране на горскостопанските дейности.

Поканите и дискусиите за въвличане на местните общности и заинтересованите страни в планирането не бива да се ограничават до чиста формалност. Те трябва реално да дават информация на засегнатите и заинтересованите страни какво представлява горскостопанският план, как се изготвя, какви са принципите на планиране, кои елементи от плана могат да засегнат интересите им и как могат да участват в процеса по планиране, за да защитят правата си.

Ежегодно, преди започване на активния сезон, ДГС следва да изпрати до кметовете на населените места информация за местностите и подотделите, в които е планирано провеждане на горскостопански мероприятия през годината и контакти за обратна връзка в случай, че заинтересованите страни желаят да коментират или поискат промяна на горскостопанските дейности. В писмото следва да се включи и искане тази информация да бъде поставена на информационното табло на общината/кметството. Информацията се поставя и на информационното табло и интернет страницата на ДГС.

2.9.1.2 ГОДИШНА СРЕЩА НА ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ/ ЗАСЕГНАТИТЕ СТРАНИ

Ежегодно, ДГС следва да организира среща с идентифицираните заинтересовани/ засегнати страни, на която като минимум да бъде предоставена информация и обсъдени следните теми:

- права и задължения на местните общности, засегнатите и заинтересовани страни, свързани с дейността и територията на ДГС „Момчилград“
- планирани дейности за съответната година, територии в които ще се изпълняват, възможностите и начините за промяна на тези дейности в случай, че са засегнати права на собственост и ползване;
- подходящи възможности за заетост, обучение и други услуги, които ДГС предлага;
- възможностите за местно социално-икономическо развитие вкл. възможни съвместни дейности, проекти и инициативи с местните общности, засегнати и заинтересовани страни;
- мерки за опазване на места със специално културно, екологично, икономическо, религиозно или духовно значение за местните общности; получаване на информация за нови такива.

В допълнение, на срещата могат да бъдат разгледани и други теми, като например:

- резултати от мониторингите и предложения за актуализиране на доклада за ГВКС
- мерките за предотвратяване и намаляване на негативните въздействия, идентифицирани в настоящата Оценка на въздействието.
- актуализация на горскостопанския план (когато, предстои такава) и начините засегнатите и заинтересованите страни да коментират и да участват в процеса по планиране.
- разработване/актуализиране на механизъм за разрешаване на спорове (в случай, че не е възприет друг подход за разработване на механизма съвместно със заинтересованите и засегнати страни)
- разработване/актуализиране на механизъм за договаряне и предоставяне на справедливо обезщетение на местните общности, физическите и юридическите лица, когато техните законни права, собственост, ресурси или поминък са негативно повлияни/засегнати от горскостопанските дейности (в случай, че не е възприет друг подход за разработване на механизма) и др.

Провежданите годишни срещи се документират и се поддържа досие с протоколите и съпътстващата документацията от срещите (покани, материали и др.). Всички получени предложения и коментари от засегнатите и заинтересованите страни относно планиране и провеждане на горскостопанските дейности и тяхното въздействие да се разгледат и се вземат предвид по целесъобразност. За предложенията и коментарите, които не са счетени за целесъобразни следва да се даде аргументиран отговор, който да се включи в протоколите или да се изпрати допълнително. ДГС следва да поддържа регистър на получените (писмено и устно) предложения от заинтересовани/ засегнати страни и описва статуса на всяко едно направено предложение – дали е било прието или отхвърлено, както и мотивацията за това.

2.9.1. 3. СОЦИАЛНА ОЦЕНКА ПРЕДИ ЗАПОЧВАНЕ НА КОНКРЕТНИ ГОРСКОСТОПАНСКИ ДЕЙНОСТИ

Преди началото на всяка горскостопанска дейност, на етап планиране/маркиране, служители на ДГС следва направят оценка на социалното въздействие за конкретната дейност. При изготвяне на оценката, се оценяват следните елементи:

- наличие на категории ВКС 5 или ВКС 6 за съответния обект;
- наличие на каптажи и чешми в обекта;
- близост на обекта до населени места, туристически маршрути и обекти, места за рекреация, обекти на културата;
- наличие в подотдела на находища на недървесни горски продукти (гъби, билки, горски плодове), ловен район;
- пресичане / използване на територии, които не са собственост или не се управляват от ДГС;

За предотвратяване на неблагоприятни въздействия върху тези елементи се формулират конкретни мерки. Оценката се извършва съгласно разработения от WWF – България „Лист за предварителна идентификация на ключови елементи и определяне потенциалните екологични и социални въздействия“.

2.9.1. 4 НАСОКИ ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ТЕКУЩИ КОНСУЛТАЦИИ ПО ЗАСЕГНАТИ/ ЗАИНТЕРЕСОВАНИ СТРАНИ

Провеждането на редовни консултации със засегнатите/ заинтересованите страни е от ключово значение за преодоляване на негативните социални въздействия от дейността на ДГС „Момчилград“. В таблицата по-долу са представени начините и сроковете за въвличане на идентифицираните заинтересованите в зависимост от конкретната дейност, за която е определено наличието или потенциалното възникване на негативни социални въздействия в следствие изпълнението ѝ.

Заинтересована/ засегнатата страна	Дейност на ДГС със социално въздействие	Начини и средства за въвличане на заинтересованите страни и намаляване на негативните социални въздействия	Периодичност/ срокове
Служители на ДГС	Изпълнение на планираните мероприятия	Подобряване на уменията на служителите за изпълнение на	Ежегодно съгласно годишна програма за обучение

		горскостопанския план и годишните оперативни планове	
	Осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд за персонала на ДГС	Провеждане на начален, периодичен и текущ инструктаж.	Начален инструктаж – при всеки случай на новопостъпил служител Периодичен инструктаж – съгласно изискванията на нац. законодателство Текущ инструктаж – преди започване на рискови дейности
		Предоставяне на лични предпазни средства и специално работно облекло и осигуряване използването им	Ежегоден преглед на наличните лични предпазни средства и специално работно облекло за всеки работник Ежедневен контрол за използване
		Изготвяне/ актуализация на оценка на риска за всички работни позиции	Съгласно изискванията на трудовото законодателство (НАРЕДБА № 5 от 11.05.1999 г. за реда, начина и периодичността на извършване на оценка на риска)
Кметове на общините и населените места / местно население	Предоставяни услуги	Изпращане на информация за услугите, които се предлагат на местното население (извадки от Горскостопанския план; маркиране на дървета за сеч; продажба на дървесина; издаване на разрешителни; туристически услуги и др.)	Ежегодно
	Дърводобив	Предоставяне на	Ежегодно след

		информацията за местностите и подотделите, в които е планирано ползване през годината и поставянето и на публично място	окомплектоване на лесосечния фонд и преди започване на теренната работа
	Осигуряване на дърва за огрев	Комуникация с местните кметове за необходимите количества Предоставяне на информация за възможностите за ползване на дърва за огрев от местното население по населени места Разясняване на правилата за ползване	Ежегодно преди началото на отоплителния сезон
	Паша	Съгласуване на забранените за паша места с общините и кметовете на населените места	Ежегодно
	Използване на химикали и биологични агенти	Изпращане на информация	2 седмици преди използване
	Управление на Гори с висока консервационна стойност	Предоставяне на възможност за принос по идентифицирането на нови ГВКС и формулиране на мерки за опазването им чрез обявление на уеб страницата/ изпращане на писма	Текущо
	Достъп до горските ресурси	Уведомяване в случай на въвеждане на ограничения или забрани за достъп до определена горска територия от страна на РДГ	2 седмици преди въвеждане на ограничението/ забраната
	Използване на общинска инфраструктура (в	Писмено регламентиране на предвиденото	Ежегодно

	т.ч. от подизпълнителите)	използване (напр. чрез подписване на споразумения), като се гарантират необходимите компенсации в случай на нанесени щети	
	Наемане на служители/ работници	Уведомяване на местните бюро по труда за свободните работни места и изискванията за образование и квалификация Уведомяване на местните кметове (при необходимост)	1 месец преди наемане на нужния персонал
	Дискутиране на възможности за принос на ДГС към местното социално и икономическо развитие	Провеждане на срещи с местните кметове и местни лидери (желателно е участието на представители на ЮЦДП)	Ежегодно
Собственици на съседни имоти	Използване на съседни имоти (пр. за разполагане на временни складове); преминаване през съседни имоти	Писмено регламентиране на предвиденото използване (напр. чрез подписване на споразумения), като се гарантират необходимите компенсации в случай на нанесени щети	2 седмици преди осъществяване на планираната горскостопанска дейност
	Използване на химикали и биологични агенти	Изпращане на информация	2 седмици преди използване
Подизпълнители на горскостопанските дейности	Осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд за работниците при всички видове теренни дейности	Изискване от фирмите на: доказателства за налични лични предпазни средства и специално работно облекло, съответстващо на изискванията за защитно облекло за съответните работни позиции и на броя на работниците, които ще	Като част от всяка тържна процедура

		работят по съответния договор Копия от трудови договори на работниците	
		Провеждане на начален и текущ инструктаж. Изискване на доказателства за проведен начален/ текущ инструктаж от страна на фирмата подизпълнител	Начален инструктаж – преди началото на всяка дейност в конкретен обект Текущ инструктаж – веднъж месечно Доказателства за проведен инструктаж от страна на фирмата – поне веднъж в рамките на изпълнение на договора и/или ежегодно (за дългосрочните договори)
	Възлагане на дейностите	Провеждане на среща с представители на местните фирми за представяне на годишния план на ДГС и обектите за дърводобив	Ежегодно
		Провеждане на среща с представители на подизпълнителите и фирмата, определена за развитие/ поддръжка на горскопътната мрежа за търсене на решения по въпроса с осигуряване на достъп до обектите за дърводобив	Ежегодно
		Своевременно заплащане с подизпълнителите/ освобождаване на внесените гаранции	Съгласно условията на подписаните договори
		Организиране на срещи за разясняване на промени в нормативната уредба	В случай на ключови промени в нормативната уредба

	Използване на химикали и биологични агенти	Изпращане на информация	2 седмици преди използване
Ловни дружинки и Ловнорибарски дружества	Дърводобив	Съгласуване на горскостопанските дейности по време, място и начин на провеждане с лова и опазването на дивеча	Преди началото на ловния сезон общо за обектите Ежеседмично преди ловните излети за всеки конкретен обект
	Използване на химикали и биологични агенти	Изпращане на информация	2 седмици преди използване
	Управление на Гори с висока консервационна стойност	Предоставяне на възможност за принос по идентифицирането на нови ГВКС и формулиране на мерки за опазването им чрез обявление на уеб страницата/ изпращане на писма	Текущо
Туристически дружества, предприемачи в сферата на туризма	Управление на Гори с висока консервационна стойност	Предоставяне на възможност за принос по идентифицирането на нови ГВКС и формулиране на мерки за опазването им чрез обявление на уеб страницата/ изпращане на писма	Текущо
	Дърводобив в близост до туристически обекти	Прилагане на изискванията за стопанисване на ГВКС 6	Текущо
ВиК	Дърводобив	Съгласуване на предвидени обекти за дърводобив попадащи в санитарноохранителните зони, в близост до източници на питейна вода и/или в близост до водопреносна инфраструктура	Ежегодно
Екологични неправителствени организации	Управление на Гори с висока консервационна стойност	Предоставяне на възможност за принос по идентифицирането на нови ГВКС и формулиране на мерки	Текущо

		за опазването им чрез обявление на уеб страницата/ изпращане на писма	
	Опазване на биологичното разнообразие	Ангажиране на НПО в подобряване уменията на персонала на ДГС за разпознаване и опазване за защитени видове	Ежегодно
		Търсене на партньорства за изпълнение на проекти	Текущо

2.9.1.5. ОСИГУРЯВАНЕ НА ПУБЛИЧНОСТ И СВОБОДЕН ДОСТЪП ДО ИНФОРМАЦИЯ

Във връзка със горската сертификация, ДГС следва да предприеме стъпки по осигуряването на публичност чрез своята уеб страница на следните документи като минимум:

- Резюме на доклада за ГВКС (съгл. Индикатор 9.1.4. от Националния стандарт за устойчиво управление на горите на България)
- Оценка на въздействието от горскостопанските дейности (настоящия документ, съгл. Индикатор 4.5.1)
- Механизми за разрешаване на спорове (съгл. Индикатори 1.6.1., 2.6.1. и 4.6.1)
- Резюме на горскостопанския план и карти (съгл. Индикатор 7.5.1)
- Годишен план за предвидените дейности в горите (планът се изпраща и на кметовете по места)
- Резюме на резултатите от мониторинга (съгл. Индикатор 8.4.1.)
- Визия и ценности на стопанството (съгл. Индикатор 7.1.3)
- Антикорупционна политика на стопанството (съгл. Индикатор 1.7.3)
- Декларация за дългосрочната ангажираност на стопанството към Принципите и критериите на Националния стандарт за устойчиво управление на горите на България (съгл. Индикатор 1.8.3)

В допълнение може да се осигури публичност и на:

- Списък с екосистемните услуги и услугите предоставяни от стопанството (съгл. Индикатор 5.1.1)

- Анализ на положителните и отрицателните външни ефекти от изпълнението на горскостопанските дейности върху дървесните и недървесни продукти, и екосистемните услуги (съгл. Индикатор 5.3.1)
- Информация за начините, по които местните общности могат да участват в процеса по планиране на горскостопанските дейности и обекти и др.

2.9.2 СРЕДСТВА И НАЧИНИ ЗА КОМУНИКАЦИЯ СЪОБРАЗЕНИ С КУЛТУРНИТЕ ОСОБЕНОСТИ НА ЗАСЕГНАТИТЕ/ ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ

Комуникацията с различните групи засегнати/ заинтересовани страни се осъществява по начин съобразен с културните особености на последните в т.ч.:

- Кореспонденцията с държавните институции е чрез официални писма подписани от директора на ДГС. Допуска се и кореспонденция по електронен път.
- Уведомяването на кметовете на населените места се осъществява чрез официална кореспонденция – писма или по електронен път. Задължително се осъществява и контакт по телефона или чрез директна среща за потвърждаване получаването на информацията. Когато информацията касае местното население, комуникацията с местните кметове съдържа молба за поставяне на съответната информация на публично място в населеното място и се оставя информация за обратна връзка.
- За директен контакт с местни жители (особено в по-отдалечени населени места и махали) се допуска устно предоставяне на информация от страна на служителя на ДГС отговорен за съответния район (напр. ст. лесничей, лесничей или горски надзирател) и който е познат сред местните жители. Съответният служител осъществил контакта, оставя писмени следни от комуникацията.
- Собствениците на имоти, съседни на тези в които предстои провеждането на горскостопански дейности се уведомяват чрез местните кметове (вж. т. 2.8.1.1 по-горе) или директно – писмено или устно. Собствениците на имоти, които директно биха били засегнати от горскостопанските дейности се уведомяват директно – писмено или устно, а споразумения за ползване на имотите им и осигуряването на компенсации е чрез писмени споразумения.
- Комуникацията с неправителствени организации – регионални и национални се осъществява, чрез официални писма или по имейл.

Във връзка със горската сертификация, ДГС следва да предприеме стъпки по осигуряването на публичност чрез своята уеб страница на:

- процедурите за разрешаване на спорове със засегнати и заинтересовани страни, за подаване на оплаквания и сигнали;
- ангажиментите за недопускане на корупция в т.ч. задължението да не се предлагат или приемат каквито и да било парични или друг тип подкупи;
- писмените документи, отразяващи дългосрочната ангажираност на горското стопанство към принципите и критериите на [REDACTED] и свързаните политики и стандарти;
- начините, по които местните общности могат да участват в процеса по планиране на горскостопанските дейности и обекти;
- изготвената Оценка за социалното въздействие от дейността;
- изготвеният Доклад за горите с висока консервационна стойност (с изключение на конфиденциална информация);
- резюме на целите на управление;
- резюме от горскостопанския план (в т. ч. обзорна/тематични карта на горското стопанство) – предоставя се за безплатно за ползване с изключение на конфиденциалната информация;
- резюме на резултатите от провеждания мониторинг (с изключение на конфиденциалната информация).

2.9. 3 МЕХАНИЗЪМ ЗА РАЗРЕШАВАНЕ НА СПОРОВЕ

Спор е всеки израз на неудовлетворение от страна на човек или организация, представен като оплакване към горското стопанство по отношение на дейността му и/или съблюдаването на правилата на сертификацията, и по което се очаква отговор. ДГС следва да разработи и въведе съвкупност от стъпки (процедура) за получаване, регистриране, обработка, проучване и отговор на оплаквания и сигнали, както и за осигуряване на справедливи компенсации в случаите на щети върху собственост и/или човек по отношение на:

- правата на собственост и ползване;
- правата на работниците; и
- правата на местните общности.

ТП ”ДГС Момчилград“ следва да се ангажира в своевременното разглеждане и разрешаване на всички спорове касаещи неговата дейност, като действията се основават на следните принципи:

- създаване на взаимно приемливи средства за комуникация основани на културните особености на засегнатата/ заинтересованата страна, които да позволяват двупосочен обмен на информация;
- въвличане на засегнатите и заинтересованите страни в разработването на настоящите вътрешни правила;
- документиране на всички срещи, всички обсъждани въпроси и всички постигнати договорености в т.ч. договаряне на справедливи компенсации в случаи на виновно засягане на правата на собственици, работници, местни общности и други заинтересовани страни;
- изпълнение на договорените стъпки/ съгласия чрез полагането на разумни усилия за извънсъдебно разрешаване на спора;
- уведомяване на засегнатата/ заинтересованата страна за резултатите от предприетите действия.

За изпълнение на тази мярка, ДГС може да използва примерните вътрешни правила одобрени от Националната работна група по сертификация.

Вътрешните правила следва да бъдат качени на интернет страницата на ДГС и да бъдат предоставени/изпратени за коментари и допълнения от идентифицираните засегнати/ заинтересовани страни.

3. АКТУАЛИЗАЦИЯ НА СОЦИАЛНАТА ОЦЕНКА

3.1 АКТУАЛИЗИРАНЕ НА СПИСЪКА НА ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ/ ЗАСЕГНАТИТЕ СТРАНИ

Списъкът на заинтересованите/ засегнатите страни от дейността на ДГС се актуализира **текущо**. При идентифициране на нови заинтересовани се определят сферите на социално въздействие, негативните ефекти от конкретни дейности на стопанството и се предписват мерки за неутрализирането/ смекчаването им.

3.2 АКТУАЛИЗАЦИЯ НА СОЦИАЛНАТА ОЦЕНКА

Оценката за социалното въздействие от дейността на ДГС „Момчилград“ се актуализира **на всеки 5 години**, както и в случаи на съществена промяна в социално-икономическата обстановка в страната/ района.